

Центральна виборча комісія

ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

21 липня 2019 року

Аналітичний звіт

ПОЗАЧЕРГОВІ ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ 21 липня 2019 року

1. Територіальна організація виборів	5
2. Реєстрація кандидатів у народні депутати України	7
3. Утворення окружних та дільничних виборчих комісій	15
4. Списки виборців	19
5. Офіційні спостерігачі	22
6. Встановлення результатів виборів	24
7. Узагальнена інформація щодо контролю виборчих фондів політичних партій	30
8. Структура витрат державних коштів на проведення виборів	32
9. Використання Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори»	35
10. Особливості розгляду спорів з питань виборчого процесу	38
11. Відкритість та публічність діяльності Центральної виборчої комісії	42

Позачергові вибори народних депутатів України 21 липня 2019 року вже стали історією. Це дев'ять парламентських виборів в нашій державі з часу її незалежності і четверті позачергові вибори. Без перебільшення їх можна назвати важливим етапом подальшого демократичного розвитку нашої держави, утвердження якого задекларовано статтею 2 Конституції України.

Таким чином, для Центральної виборчої комісії 2019 рік позначився проведенням двох безпрецедентних за масштабністю їх учасників та подій загальнонаціональних виборчих кампаній – чергових виборів Президента України 31 березня 2019 року та позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року, перебіг виборчих процесів яких відбувався з інтервалом менше ніж у один місяць.

Було б лукавством констатувати, що цей рік дався Комісії легко. Мабуть, лише члени та працівники

Центральної виборчої комісії, а також їх родини знають дійсну людську «ціну» кожного отриманого мандата на цих виборах, адже у зв'язку з обчисленням встановлених Законом строків здійснення виборчих процедур у календарних днях Комісії, особливо під час останньої виборчої кампанії, довелося працювати практично без жодного вихідного дня.

Водночас, можна з упевненістю стверджувати, що цей нелегкий іспит Комісія витримала з честю.

Відтак, продовжуючи започатковану традицію під час чергових виборів Президента України 31 березня 2019 року, Центральна виборча комісія підготувала звіт про підсумки виборчої кампанії позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року, з якого можна дізнатися про перебіг всіх головних етапів організації підготовки і проведення цих виборів, а також ознайомитись з аналітичними матеріалами та кількісними характеристиками виборчого процесу таких виборів.

Жеребкування щодо розміщення політичних партій у виборчому бюлетені. 26 червня 2019 року, Центральна виборча комісія

Конституцією України (пункт 20 частини першої статті 92) передбачено, що виключно законами України визначаються організація і порядок проведення виборів і референдумів. Спеціальним законом, що регулює підготовку і проведення виборів народних депутатів України, є Закон України «Про вибори народних депутатів України» (далі – Закон). Відповідно до Закону позачергові вибори народних депутатів України призначаються Президентом України з підстав і в порядку, встановлених Конституцією України, і відбуваються в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування Указу Президента України про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України, виданого відповідно до Конституції України.

Указом Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» було достроково припинено повноваження Верховної Ради України восьмого скликання та призначено позачергові вибори до Верховної Ради України на 21 липня 2019 року.

Зазначений Указ Президента України було опубліковано 23 травня 2019 року, отже, відповідно до приписів частини четвертої статті 16 Закону виборчий процес позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року та, зокрема, такі його етапи, як висування та реєстрація кандидатів у народні депутати України, розпочався з 24 травня 2019 року.

У той же час 62 народних депутати України звернулися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України Указу Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019.

Ясність у цьому питанні як для Комісії, так і для інших учасників виборчого процесу виникла лише 20 червня 2019 року, адже лише в останній день подання документів для реєстрації кандидатами в народні депутати України

Конституційний Суд України ухвалив рішення № 6-р/2019 у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019, яким визнав таким, що відповідає Конституції України (є конституційним) Указ Президента України «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів».

Виборча кампанія позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року здійснювалася за змішаною мажоритарно-пропорційною виборчою системою та за скороченим виборчим процесом (не більше ніж 60 днів). Зазначені обставини змушували Центральну виборчу комісію працювати в напруженому режимі, адже Комісії фактично з коліс довелося одночасно організувати та проводити декілька виборчих кампаній: одну – з виборів народних депутатів України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі і по одній – у кожному зі 199 одномандатних виборчих округів.

Адміністрування позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року здійснювали Центральна виборча комісія, окружні та дільничні виборчі комісії з виборів народних депутатів України. В результаті спільної, переважно злагодженої роботи всіх учасників виборчого процесу загалом можна стверджувати, що в Україні відбулися прозорі й демократичні вибори народних депутатів України у повній відповідності до міжнародних стандартів демократичних виборів.

За результатами голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року до Верховної Ради України дев'ятого скликання обрано 424 народних депутати України – 225 у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчих списків п'яти політичних партій, а також 199 народних депутатів України – в одномандатних виборчих округах.

Повторний підрахунок голосів виборців членами Центральної виборчої комісії на 14 виборчих дільницях одномандатного виборчого округу № 50. 4 серпня 2019 року, Центральна виборча комісія

1 | ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ

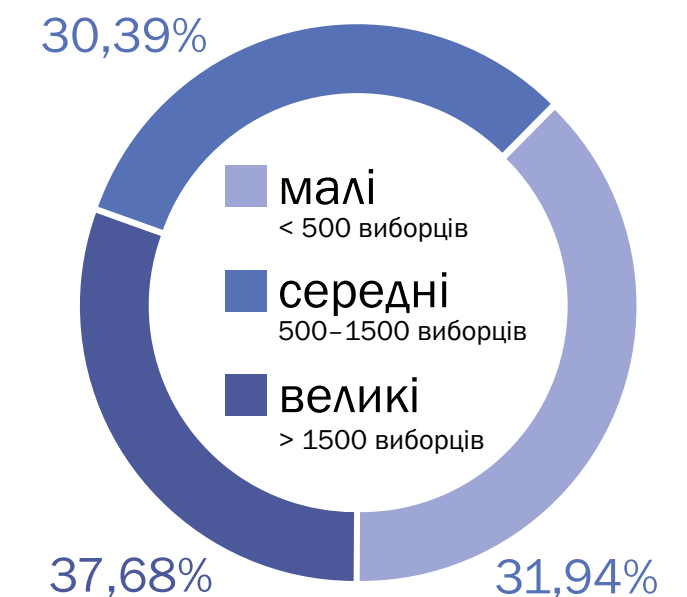
Під час позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року використовувалося 199 із 225 одномандатних виборчих округів, що діють в Україні на постійній основі. Центральною виборчою комісією з урахуванням частини першої статті 8 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», базуючись на відповідних положеннях Законів України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», а також Указу Президента України від 7 лютого 2019 року № 32/2019 «Про межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях», беручи до уваги листи Донецької та Луганської обласних державних адміністрацій – обласних військово-цивільних адміністрацій разом із доданими до них висновками щодо можливості організації підготовки та проведення згідно із Законом позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року на територіях, які входять до складу одномандатних виборчих округів на окремих територіях Донецької та Луганської областей, постановою від 2 липня 2019 року № 1430 «Про деякі питання організації та проведення голосування громадян України на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року в окремих регіонах України» було визначено переліки одномандатних виборчих округів, утворених на території Донецької та Луганської областей згідно з постановою Центральної виборчої комісії від 28 квітня 2012 року № 82 (зі змінами), та частин таких округів (виборчих дільниць), на територіях яких голосування громадян України на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року не організовується і не проводиться.

Так, на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року голосування не організувалося та не проводилося на виборчих дільницях, утворених у межах територіальних виборчих округів № 1–10 та № 224, № 225, що охоплюють усю територію відповідно Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, а також в одномандатних виборчих округах № 41–44, 53–56, 61, 104, 108–111 та частині одномандатних виборчих округів № 45, 46, 51, 52, 59, 60, 105–107, 112, 114, що охоплюють райони, міста,

селища і села, частини їх територій у Донецькій та Луганській областях, а отже не здійснювалися такі організаційні заходи з підготовки та проведення зазначених виборів:

- не утворювалися окружні та дільничні виборчі комісії з виборів народних депутатів України;
- не реєструвалися уповноважені особи політичних партій, довірені особи кандидатів у народні депутати України в таких одномандатних виборчих округах;
- не проводилася передвиборна агітація;
- не утворювалися спеціальні виборчі дільниці, що існують на тимчасовій основі;
- не виготовлялися виборчі бюлетені, інформаційні плакати політичних партій, інформаційні плакати кандидатів у народні депутати України, а також плакати, що роз'яснюють порядок голосування та відповідаль-

Розподіл виборчих дільниць за чисельністю виборців

ність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України, списки виборців, іменні запрошення та інша виборча документація;

не проводилися інші виборчі процедури, пов'язані з організацією голосування.

Для організації підготовки та проведення голосування 21 липня 2019 року та підрахунку голосів виборців використовувалися звичайні, спеціальні та закордонні виборчі дільниці, утворені на постійній основі відповідно до Закону. Всього для організації голосування 21 липня 2019 року та підрахунку голосів виборців на цих виборах використовувалося **29 885 виборчих дільниць**, у тому числі 28 637 звичайних, 1 146 спеціальних та 102 закордонних виборчих дільниць, з них:

29 801, утворених Центральною виборчою комісією на постійній основі відповідно до Закону, у тому числі: 28 637 звичайних виборчих дільниць, 1 062 спеціальних виборчих дільниць (959 у стаціонарних лікувальних закладах, 102 в установах кримінально-виконавчої системи, 1 на полярній станції України), 102 закордонних виборчих дільниць;

84 спеціальних виборчих дільниць, що існують на тимчасовій основі, утворених окружними виборчими комісіями з виборів народних депутатів України

(у тому числі 6 – у стаціонарних лікувальних закладах, 48 – в установах кримінально-виконавчої системи, 30 – на судах, які перебували в день виборів у плаванні під Державним Прапором України).

Максимальна кількість виборчих дільниць, на яких організовувалося та проводилося голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, входить до складу одномандатного виборчого округу № 20, утвореного у межах Волинської області, і становить 314 виборчих дільниць.

Водночас у зв'язку з тимчасовою окупацією частини території Донецької та Луганської областей та проведенням Операції об'єднаних сил у зазначених областях в одномандатному виборчому окрузі № 51 (Донецька область) на виборах було організовано та проведено голосування лише на 2 із 95 виборчих дільниць, утворених у межах цього виборчого округу, а в одномандатному виборчому окрузі № 105 (Луганська область) – відповідно лише на 6 із 96 виборчих дільниць.

Розподіл виборчих дільниць за місцем розташування

2 РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ

Вибори народних депутатів України відповідно до Закону здійснюються за змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою:

1) 225 народних депутатів України обираються за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками кандидатів у депутати від політичних партій;

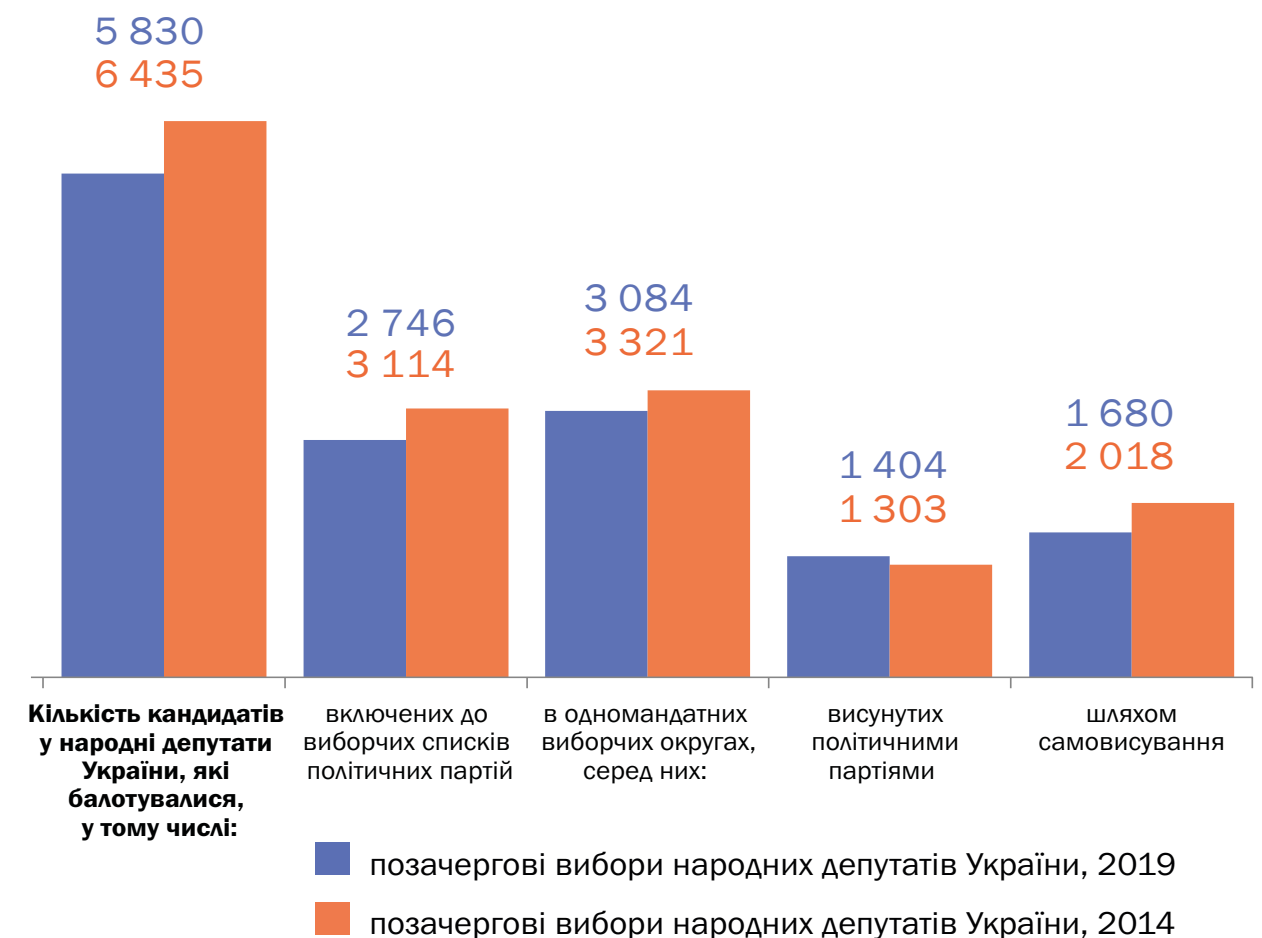
2) 225 народних депутатів України обираються за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах.

Громадяни України, які мають право голосу на

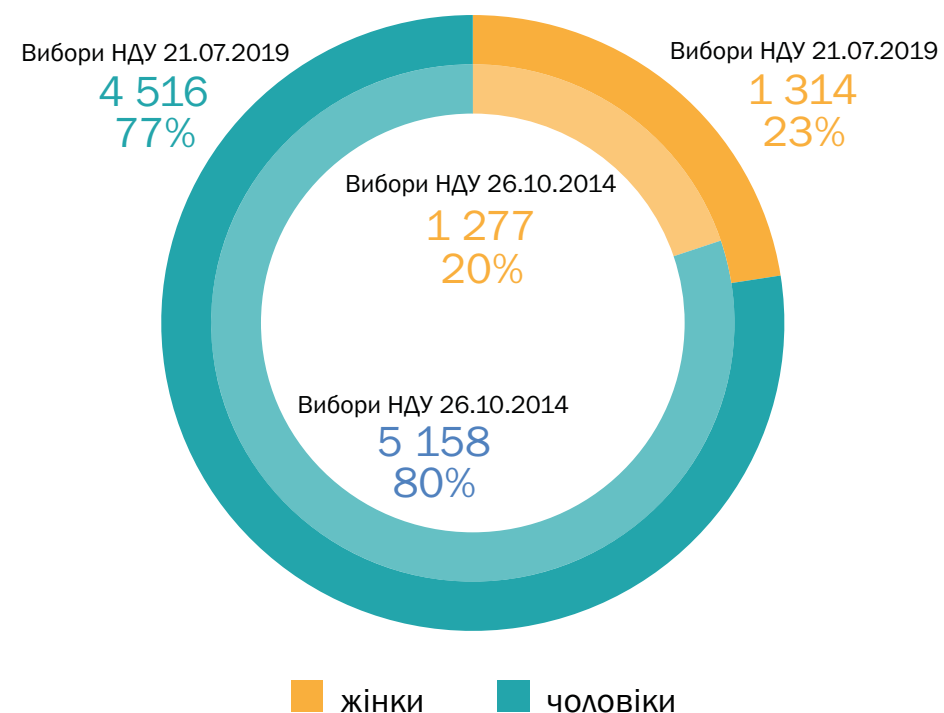
виборах, мають право висунення кандидатів у народні депутати України. Це право реалізується ними через політичні партії або шляхом самовисування. При цьому право висунення кандидатів у народні депутати України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі реалізується виборцями через політичні партії, а в одномандатних виборчих округах – через політичні партії або шляхом самовисування.

На позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року правом висунути кандидатів у народні депутати України в загальнодержавному

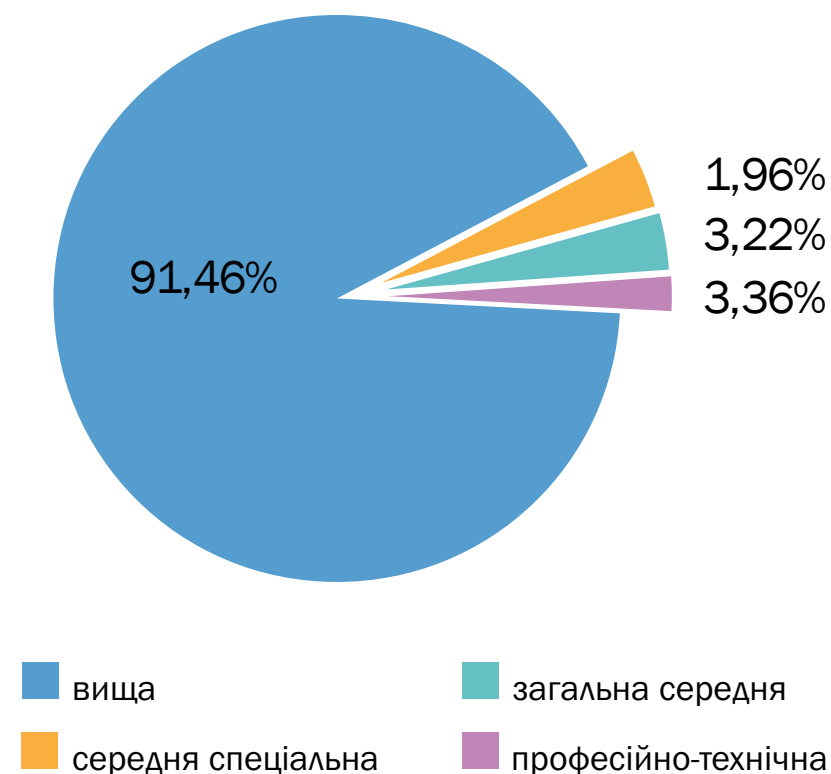
Порівняння кількості кандидатів у народні депутати України

Гендерне представництво кандидатів на виборах народних депутатів України у 2014 та 2019 роках

Розподіл кандидатів у народні депутати України за освітою

Гендерне представництво кандидатів у загальнодержавному багатомандатному та одномандатних виборчих округах на виборах народних депутатів України в 2019 році

багатомандатному та одномандатних виборчих округах скористалися 65 політичних партій.

За змістом частини дев'ятої статті 107 Закону на позачергових виборах народних депутатів України 2019 року висунування кандидатів у народні депутати України політичними партіями тривало з 24 травня до 10 червня 2019 року включно.

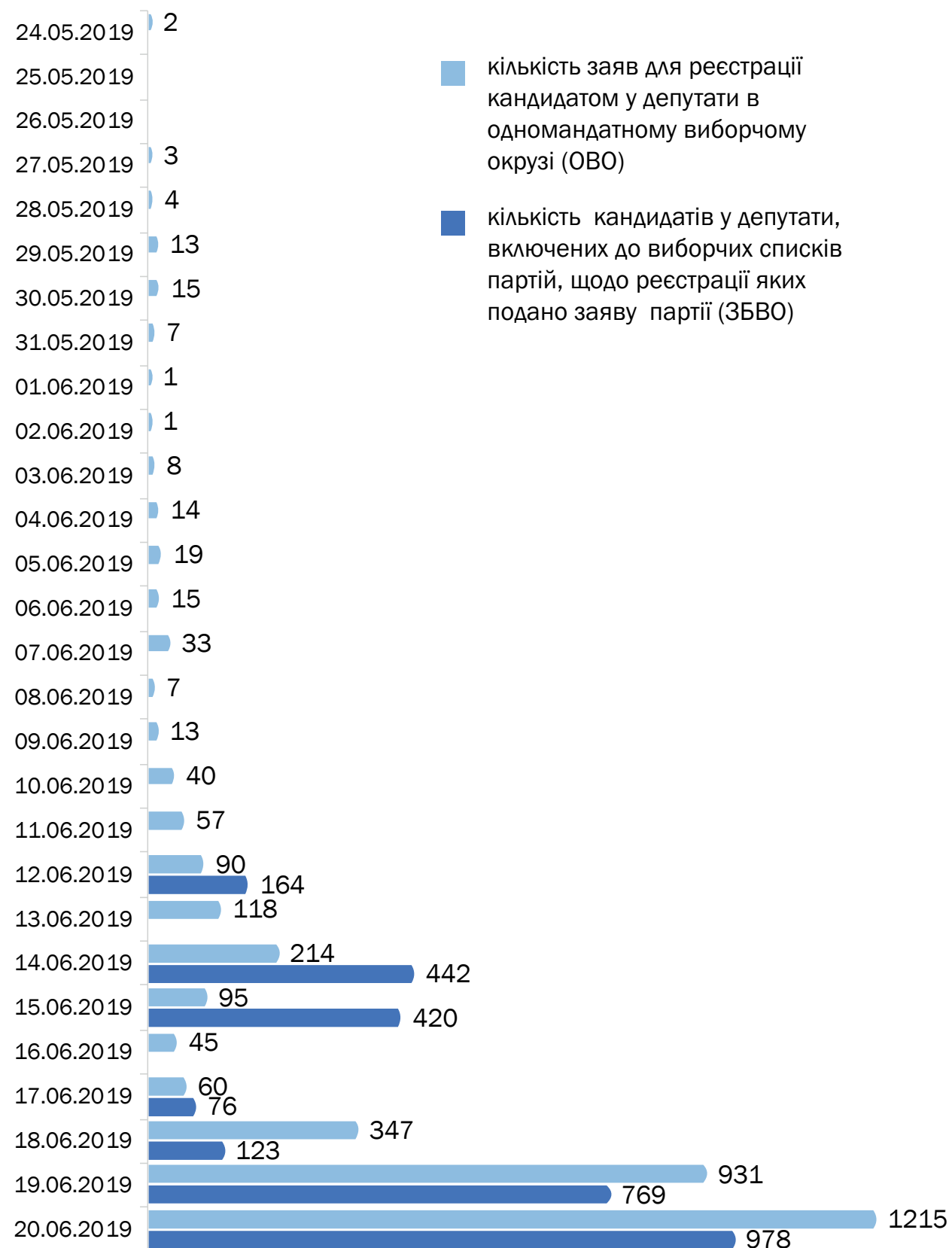
Слід зазначити, що своїм правом висунування кандидатів у народні депутати України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі скористалися 24 політичні партії, які у визначений Законом строк подали до Центральної виборчої комісії для реєстрації виборчі списки кандидатів у народні депутати України. Загальна кількість кандидатів у народні депутати України, висунутих політичними партіями в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, становила 2 972 особи. Найбільшу кількість кандидатів у народні депутати України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі (понад 200 кандидатів) висунули такі партії: ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «СВОБОДА», ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК» – по 225 кандидатів, ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «РАДИКАЛЬНА ПАРТІЯ ОЛЕГА ЛЯШКА» – 217 кандидатів, ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «БАТЬКІВЩИНА» – 206 кандидатів, ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «СЛУГА НАРОДУ» – 201 кандидат.

Найменшу кількість кандидатів у народні депутати України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі (50 і менше кандидатів) висунули та включили до виборчих списків відповідно: ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «СОЮЗ ЛІВИХ СИЛ» – 50, ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «СИЛА ЛЮДЕЙ» – 46, ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «ПАРТІЯ ЗЕЛЕНИХ УКРАЇНИ» – 43, ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «ПАРТІЯ ШАРІЯ» – 31.

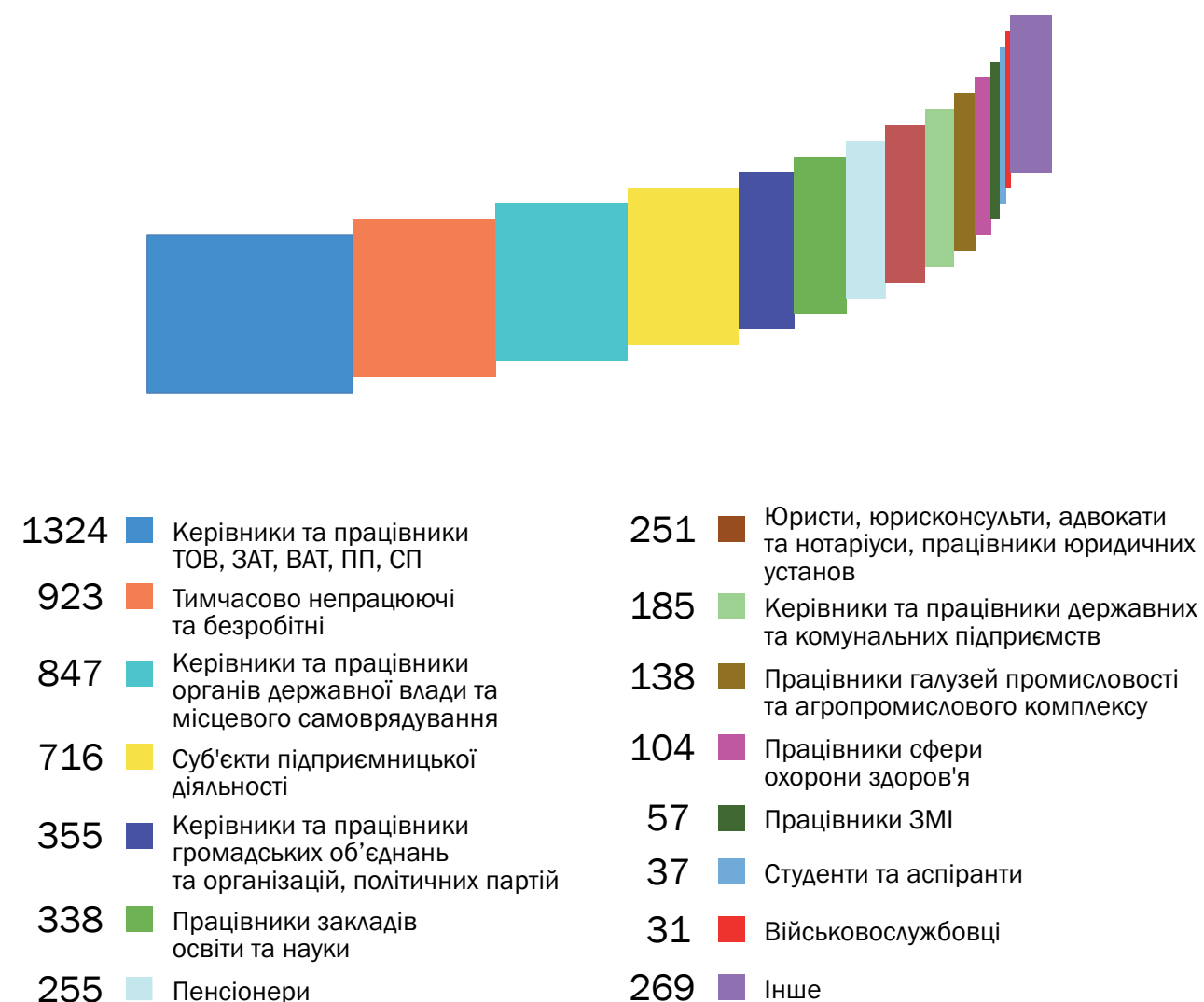
Водночас за Законом особа, включена політичною партією до виборчого списку партії, має право до дня реєстрації відкликати свою заяву про згоду балотуватися кандидатом у народні депутати України. З моменту отримання Центральною виборчою комісією заяви про відкликання згоди балотуватися кандидатом у народні депутати України така особа вважається виключеною з виборчого списку політичної партії (частина четверта статті 58 Закону). Таку заяву до Комісії на позачергових виборах 21 липня 2019 року подав 1 кандидат у народні депутати України, Требухов Антон Ігорович, включений до виборчого списку політичної партії ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «СВОБОДА» під № 44.

За результатами розгляду Центральною виборчою комісією документів, поданих для реєстрації кандидатів у народні депутати України, включених до виборчих списків політичних партій, кількість осіб, яким було відмовлено в реєстрації кандидатами у народні депутати

Надходження до Центральної виборчої комісії документів для реєстрації кандидатів у народні депутати України

Розподіл кандидатів у народні депутати України за місцем роботи

України, становила на позачергових виборах 21 липня 2019 року 207 осіб.

Так, Центральною виборчою комісією за результатами розгляду заяв разом з іншими документами, що надійшли до Комісії від ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СОЮЗ ЛІВІХ СИЛ», КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ щодо реєстрації кандидатів у народні депутати України, включених до виборчих списків цих партій, в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року відмовлено в реєстрації усім 186 кандидатам у народні депутати України, включеним до виборчих списків зазначених політичних партій (у тому числі 136 особам від КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ, 50 особам від ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СОЮЗ ЛІВІХ СИЛ»).

Слід зазначити, що Комісією приймалися рішення щодо відмови в реєстрації 21 кандидату у народні депу-

тати України, висунутих іншими політичними партіями.

Разом із тим, крім зазначених політичних партій, Комісією також було відмовлено в реєстрації усім 88 кандидатам у народні депутати України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, включеним до виборчого списку Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі».

Таким чином, Комісією станом на 25 червня 2019 року було розглянуто всі 24 заяви політичних партій щодо реєстрації кандидатів у народні депутати України, включених до виборчих списків відповідних політичних партій. За результатами розгляду указаних заяв Центральною виборчою комісією було зареєстровано кандидатів у народні депутати України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчих списків 21 політичної партії.

Внесення змін до тексту виборчого бюлетеня для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі

Окремо варто зупинитися на ситуації з реєстрацією кандидатів у народні депутати України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчого списку Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі».

У зв'язку з цим варто врахувати, що відповідно до частини першої статті 80 Закону голосування виборців на виборах народних депутатів України здійснюється за допомогою виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України.

Форма, колір і текст виборчих бюлетенів для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі та одномандатних виборчих округах затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніше як за двадцять чотири дні до дня голосування (частина друга статті 80, частина двадцять третя статті 107 Закону).

За змістом частини четвертої статті 80 Закону у виборчому бюлетені для голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі назви політичних партій розміщуються у порядку їх номерів, визначених жеребкуванням, яке проводить Центральна виборча комісія за участю представників політичних партій у Центральній виборчій комісії, кандидатів у народні депутати України, уповноважених осіб політичних партій у загальнодержавному багатомандатному окрузі після закінчення реєстрації кандидатів у народні депутати України від політичних партій перед затвердженням форми і тексту виборчого бюлетеня. У виборчому бюлетені зазначаються визначений жеребкуванням номер кожної політичної партії, повна назва відповідної політичної партії, прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності) перших п'яти зареєстрованих кандидатів у народні депутати України, включених до виборчого списку політичної партії.

На виконання вказаних положень Закону у встановлені ним порядку та строки Комісією на засіданні 26 червня 2019 року було проведено жеребкування щодо визначення номерів політичних партій для розміщення їх назв у виборчому бюлетені для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі щодо 21 політичної партії, кандидати в народні депутати України від яких на той час були зареєстровані в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року.

З урахуванням проведеного Центральною виборчою комісією 26 червня 2019 року жеребкування постановою Комісії від 26 червня 2019 року № 1345 було затверджено форму, колір і текст виборчого бюлетеня з виборів народних депутатів України для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року.

Водночас постановою Верховного Суду від 29 червня 2019 року було залишено без змін рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від

25 червня 2019 року в справі № 855/168/19, яким скасовано постанову Центральної виборчої комісії від 23 червня 2019 року № 1205 «Про відмову в реєстрації кандидатів у народні депутати України від Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі» в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі та одномандатних виборчих округах, а також представника цієї партії в Центральній виборчій комісії з правом дорадчого голосу на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року» та зобов'язано Комісією повторно розглянути подані Політичною партією «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі» документи.

На виконання зазначеного судового рішення Центральна виборча комісія постановою від 29 червня 2019 року № 1382 зареєструвала, зокрема, кандидатів у народні депутати України, включених до виборчого списку Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі», в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року.

Відтак, на час вирішення Центральною виборчою комісією питання стосовно реєстрації кандидатів у народні депутати України, включених до виборчого списку Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі», в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року жеребкування щодо визначення номерів політичних партій для розміщення їх назв у виборчому бюлетені з виборів народних депутатів України для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року було проведено, а форму, колір і текст виборчого бюлетеня з виборів народних депутатів України для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року затверджено.

Водночас ситуація, що склалася у зв'язку з виконанням зазначеного судового рішення шляхом прийняття постанови Комісії від 29 червня 2019 року № 1382, обумовлювала необхідність внесення змін до постанови Центральної виборчої комісії від 26 червня 2019 року № 1345.

З метою обґрунтованого вирішення питання стосовно внесення змін до тексту виборчого бюлетеня з позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в частині черговості розміщення назв політичних партій у вказаному виборчому бюлетені та з'ясування думки зацікавлених сторін з цього питання 30 червня 2019 року Центральною виборчою комісією відповідно до частини шістнадцятої статті 10 Регламенту Комісії, затвердженого постановою Комісії від 26 квітня 2005 року № 72 (зі змінами), було проведено нараду за участі представників політичних партій у Центральній виборчій комісії з правом дорадчого голосу, уповноважених осіб, кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих у загальнодержавному багатомандатному та одномандатних виборчих округах, під час якої більшість із них висловились про відсутність правових підстав для проведення повторного жеребкування.

Крім того, учасники наради вказували на те, що під час проведення агітації політичні партії широко використовують номери, визначені під час жеребкування, для розміщення їх назв у виборчому бюлетені з виборів народних депутатів України для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі як елемент ідентифікації політичної партії у виборчому бюлетені, за кандидатів у народні депутати від якої виборець може віддати свій голос. За таких обставин зміна номерів політичних партій для розміщення їх назв у виборчому бюлетені може призвести до дезорієнтації виборця під час формування його волі та спотворення волевиявлення.

Враховуючи, що Закон встановлює припинювальний строк для проведення жеребкування щодо визначення номерів політичних партій для розміщення їх назв у виборчому бюлетені з виборів народних депутатів України для голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, а саме – до затвердження форми і тексту виборчого бюлетеня (на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року – не пізніше 26 червня 2019 року включно) та не передбачає можливості його поновлення, беручи до уваги положення статті 6 Закону, згідно з якими вибори депутатів є вільними та громадянам України забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні, Комісією постановою від 30 червня 2019 року № 1383 було внесено зміни до постанови Центральної виборчої комісії від 26 червня 2019 року № 1345 «Про форму, колір і текст виборчого бюлетеня з виборів народних депутатів України для голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року», включивши до виборчого бюлетеня для голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року позицію щодо Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі» під № 22 без проведення жеребкування.

Водночас рішенням Шостого апеляційного адміністративного суду від 4 липня 2019 року у справі № 855/244/19 за результатами розгляду позовної заяви Аграрної партії України було задоволено позовні вимоги та скасовано постанову Комісії від 30 червня 2019 року № 1383 «Про внесення змін до постанови Центральної виборчої комісії від 26 червня 2019 року № 1345» і зобов'язано Комісією провести нове жеребкування за участю всіх 22 політичних партій.

Разом із тим, правомірність дій Центральної виборчої комісії щодо вирішення цього питання підтвердив Верховний Суд, задовольнивши рішенням від 8 липня 2019 року у справі № 855/244/19 апеляційну скаргу Центральної виборчої комісії та скасувавши рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від 4 липня 2019 року в частині задоволення вищезазначених позовних вимог.

Відтак до виборчого бюлетеня з виборів народних депутатів України для голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі було включено 22 політичні партії, кандидатів у народні депутати України від яких було зареєстровано у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі.

Статтею 61 Закону врегульовано порядок і підстави для скасування реєстрації кандидата (кандидатів) у народні депутати України, які є загальними як для кандидатів у народні депутати України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, так і кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах.

Під час проведення виборчої кампанії з позачергових виборів народних депутатів України 2019 року було скасовано реєстрацію 18 кандидатів у народні депутати України, висунутих політичними партіями в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі.

Отже, кількість кандидатів у народні депутати України, включених до виборчих списків політичних партій, станом на день голосування 21 липня 2019 року становила 2 746 осіб.

Висування кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах

Висування кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах здійснювалося політичними партіями та в порядку самовисування.

У зв'язку з тим, що голосування громадян України на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року на території Автономної Республіки Крим (10 одномандатних виборчих округів) та міста Севастополя (2 одномандатних виборчих округи), окремих територіях Донецької та Луганської областей (9 та 5 одномандатних округів відповідно) не організувалося та не проводилося, реєстрація кандидатів у народні депутати України в цих одномандатних виборчих округах не здійснювалася. Відтак реєстрація кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах здійснювалася у 199 із 225 одномандатних виборчих округів.

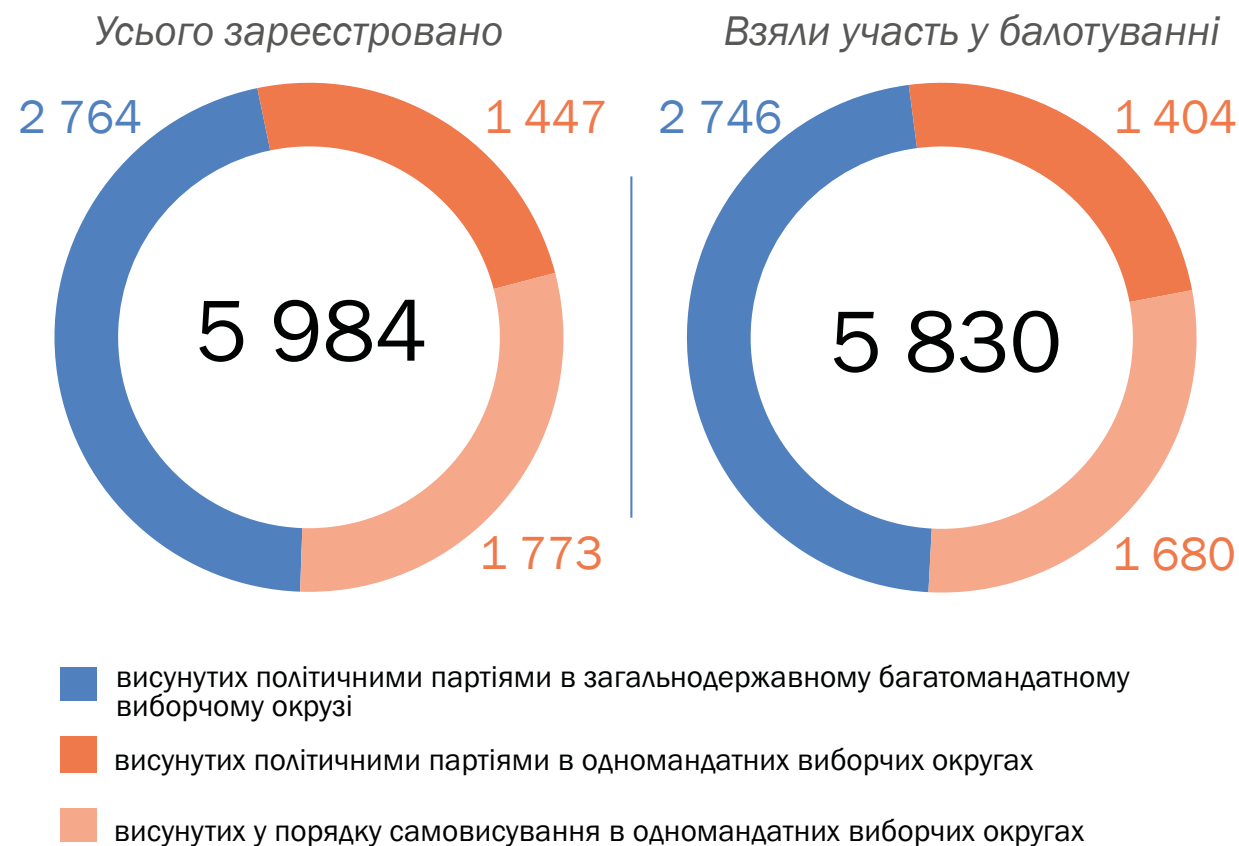
У визначений Законом строк, тобто до 20 червня 2019 року включно, до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах було подано документи щодо осіб, висунутих 58 політичними партіями.

Найбільше кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах висунуто ПОЛІТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ «СЛУГА НАРОДУ» – 199 кандидатів, ПОЛІТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ» – 154 кандидати, ПОЛІТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «БАТЬКІВЩИНА» – 146 кандидатів, ПОЛІТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ «ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК» – 136 кандидатів, ПОЛІТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРІСТЬ» – 134 кандидати. Разом із тим, 19 політичних партій висунули лише по 1 кандидату в народні депутати України в одномандатних виборчих округах.

Усього політичними партіями було висунуто кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах 1 459 осіб.

Кількість осіб, висунутих кандидатами у народні депутати України в одномандатних виборчих округах політичними партіями, яким за результатами розгляду їх документів Центральною виборчою комісією було відмовлено в реєстрації, становила 12 осіб. Таким чином, усього на парламентських виборах 2019 року було зареєстровано

Кількість кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих Центральною виборчою комісією

1 447 кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах, висунутих політичними партіями.

Водночас Комісією було скасовано реєстрацію 43 кандидатів у народні депутати України, висунутих політичними партіями в одномандатних виборчих округах.

Отже, станом на день голосування кількість кандидатів у народні депутати України, висунутих політичними партіями в одномандатних виборчих округах, становила 1 404 особи.

Також під час позачергових парламентських виборів 2019 року у визначений Законом строк до Центральної виборчої комісії надійшло 1 908 заяв про самовисування кандидатами у народні депутати України разом з іншими документами від осіб, які скористалися правом самовисування кандидатами у народні депутати України в одномандатних виборчих округах.

За результатами розгляду зазначених документів Центральною виборчою комісією було зареєстровано 1 773 кандидати в народні депутати України, а за 135 заявами Комісією було прийнято рішення щодо відмови в реєстрації кандидатами у народні депутати України.

Крім того, Комісією було скасовано реєстрацію 93 кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах, висунутих у порядку самовисування.

Таким чином, кількість кандидатів у народні депутати України, які балотувалися в порядку самовисування станом на день виборів 21 липня 2019 року в одномандатних виборчих округах, становила 1 680 осіб.

Підсумовуючи наведені відомості, слід зазначити, що на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року загальна кількість заяв щодо реєстрації кандидатами у народні депутати України, які надійшли до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатами у народні депутати України, становила 6 339, із них, включених до виборчих списків політичних партій, – 2 972, та 3 367, – висунутих в одномандатних виборчих округах.

Найбільша кількість кандидатів у народні депутати України балотувалася в одномандатних виборчих округах № 133 (центр округу місто Одеса, Київський район) – 45 кандидатів, № 94 (центр округу місто Обухів) – 41 кандидат; найменша кількість кандидатів балотувалася в одномандатному виборчому окрузі № 188 (центр округу місто Хмельницький) – 5 кандидатів.

Серед зареєстрованих 3 220 кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах 42 кандидати в народні депутати України були зареєстровані Комісією після завершення строку реєстрації кандидатів у народні депутати України (після 25 червня 2019 року), що було пов'язано із розглядом справ у судах.

Водночас усього було скасовано реєстрацію 154 кандидатів у народні депутати України, із них 18 осіб, включених до виборчих списків політичних партій, та 136 осіб (у тому числі 43, висунутих політичними партіями, 93 – шляхом самовисування), висунутих в одномандатних виборчих округах.

3 УТВОРЕННЯ ОКРУЖНИХ ТА ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Організацію підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в межах своїх повноважень здійснювали: Центральна виборча комісія, окружні виборчі комісії з виборів народних депутатів України, дільничні виборчі комісії з виборів народних депутатів України звичайних і спеціальних виборчих дільниць та дільничні виборчі комісії з виборів народних депутатів України закордонних виборчих дільниць закордонного виборчого округу (далі – окружні виборчі комісії, дільничні виборчі комісії звичайних і спеціальних виборчих дільниць, дільничні виборчі комісії закордонних виборчих дільниць).

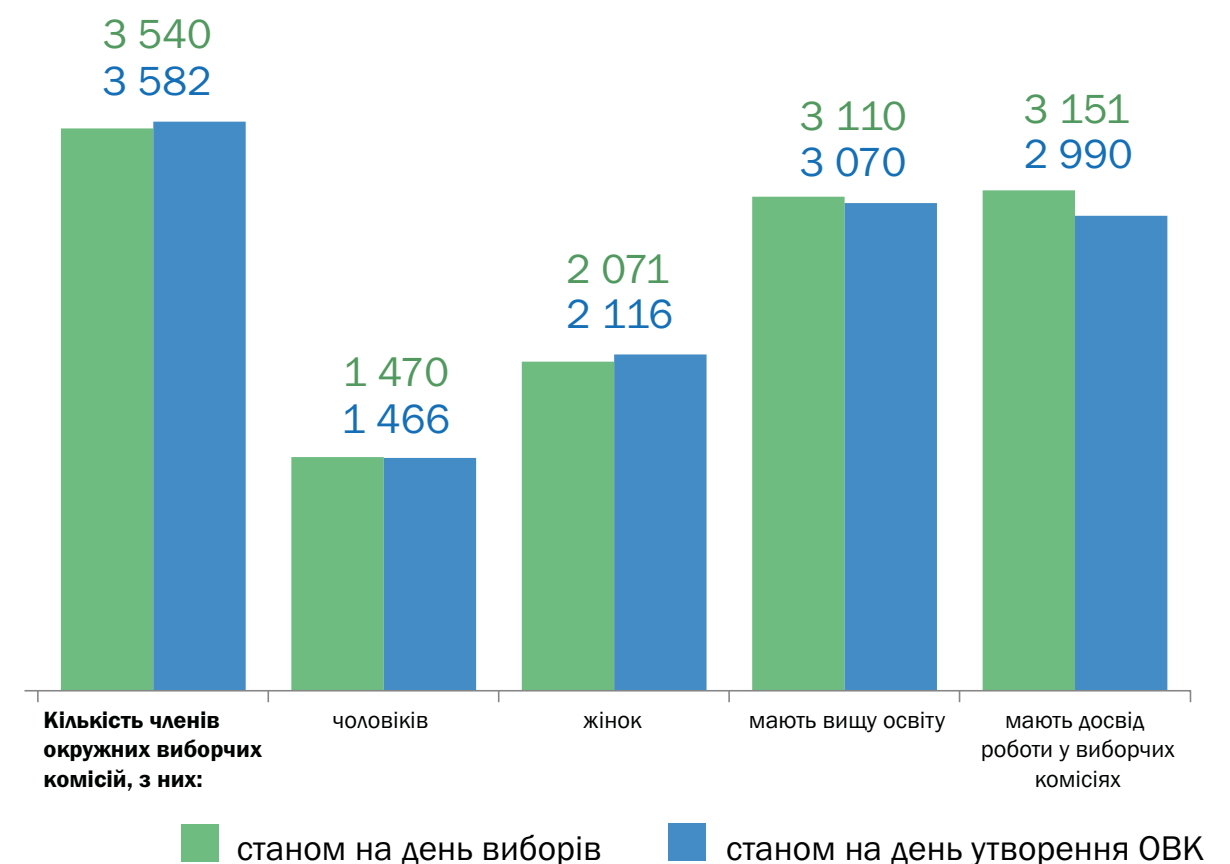
Утворення окружних виборчих комісій

Відповідно до Закону окружні виборчі комісії утворюються у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії у кількості не менше дванадцяти і не більше вісімнадцяти осіб.

Особливістю утворення окружних виборчих комісій на позачергових виборах народних депутатів України, встановленою Законом, є визначення суб'єктами подання кандидатур до складу зазначених комісій політичних партій, які були представлені кандидатами у народні депутати України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі під час проведення останньої парламентської виборчої кампанії.

Так, відповідно до частини другої статті 27, частини другої статті 107 Закону на позачергових виборах народ-

Склад окружних виборчих комісій

них депутатів України 21 липня 2019 року суб'єктами внесення подань щодо кандидатур до складу окружних виборчих комісій були політичні партії, депутатські фракції яких зареєстровано в Апараті Верховної Ради України поточного скликання (з обов'язковим включенням до складу окружної виборчої комісії за наявності відповідного подання по одному представнику від такого суб'єкта), політичні партії – суб'єкти виборчого процесу, кандидатів у народні депутати України від яких було зареєстровано у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на останніх парламентських виборах (з включенням не більш як по одній кандидатурі до складу окружної виборчої комісії, при цьому такі кандидатури включаються до складу комісій також шляхом жеребкування в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією).

Так, у Верховній Раді України VIII скликання було зареєстровано депутатські фракції таких політичних партій: ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРІСТЬ», Політичної партії «НАРОДНИЙ ФРОНТ», ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК», Політичної партії «Об'єднання «САМОПОМІЧ», ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «РАДИКАЛЬНА ПАРТІЯ ОЛЕГА ЛЯШКА», політичної партії «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина».

Таким чином, шість політичних партій згідно із Законом мали право на обов'язкове включення поданих ними кандидатур до складу окружних виборчих комісій на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року. Крім зазначених суб'єктів, ще 29 політичних партій – суб'єктів виборчого процесу, кан-

дидатів у народні депутати України від яких було зареєстровано у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 26 жовтня 2014 року, мали право внести подання щодо кандидатур до складу окружних виборчих комісій для включення їх шляхом жеребкування.

Загалом до Центральної виборчої комісії в установлені Законом строки (не пізніше як за п'ятдесят три дні до дня голосування, а саме до 28 травня 2019 року включно) були внесені подання щодо кандидатур до складу окружних виборчих комісій від 32 суб'єктів подання: від усіх політичних партій, представлених депутатськими фракціями у парламенті України поточного скликання, та від 26 політичних партій – суб'єктів виборчого процесу.

Переважною більшістю суб'єктів внесення подань було подано максимальну кількість кандидатур до складу майже всіх 199 окружних виборчих комісій, що дало можливість забезпечити їх утворення у відповідному кількісному складі (не менше 12 осіб) та зумовило необхідність проведення процедури жеребкування.

Станом на день утворення окружних виборчих комісій, тобто 31 травня 2019 року, загальна кількість поданих до складу окружних виборчих комісій кандидатур становила 5 833 особи, з них 77 осіб було відкликано або відхилено. Таким чином до складу окружних виборчих комісій було подано 5 756 осіб, з них 1 179 осіб були запропоновані політичними партіями – суб'єктами подання з обов'язковим включенням до складу комісій; решту 4 577 осіб було запропоновано політичними пар-

тіями – суб'єктами подання кандидатур для включення шляхом жеребкування.

З огляду на те, що кількість кандидатур, запропонованих до складу деяких окружних виборчих комісій, становила більше максимально можливої чисельності членів окружної виборчої комісії – 18 осіб, виникла необхідність у проведенні жеребкування щодо включення кандидатур до складу цих комісій. Кількість вакантних місць у складі окружних виборчих комісій становила 2 403.

Центральна виборча комісія, розглянувши подання політичних партій, депутатські фракції яких зареєстровані в Апараті Верховної Ради України поточного скликання, а також політичних партій – суб'єктів виборчого процесу, кандидатів у народні депутати України від яких було зареєстровано у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 26 жовтня 2014 року, кандидатури від яких до складу окружних виборчих комісій включалися за результатами жеребкування, утворила окружні виборчі комісії з виборів народних депутатів України на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року (постанова Центральної виборчої комісії від 31 травня 2019 року № 919). Загальна кількість членів окружних виборчих комісій становила 3 582 особи. При цьому всі окружні виборчі комісії були утворені в максимальному кількісному складі 18 осіб.

Разом із тим, протягом виборчого процесу в складі окружних виборчих комісій відбувалися зміни як за ініціативою суб'єктів подання кандидатур до складу комісій, так і за ініціативою окремих членів цих комісій.

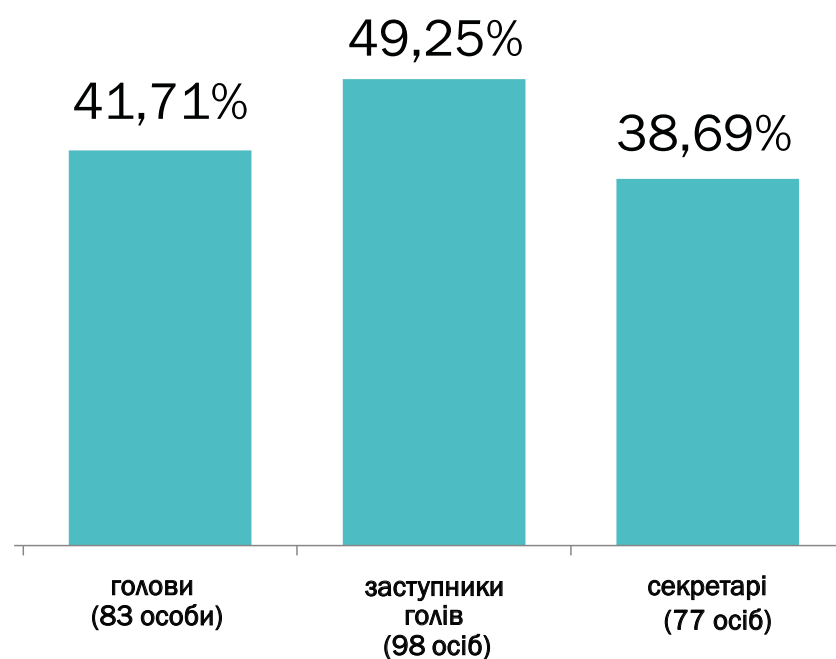
Усього Центральна виборча комісія достроково припинила повноваження 156 голів комісій, 126 заступників голів комісій, 178 секретарів комісій та 1 730 членів комісій, виключивши їх зі складу комісій.

Станом на 21 липня 2019 року кількісний склад окружних виборчих комісій зменшився до 3 540 осіб, при цьому з первинного складу комісій залишилося 1 913 осіб, що становить 54% від загального складу членів окружних виборчих комісій. Отже, можна констатувати, що склад окружних виборчих комісій оновився на 46%, що становить близько половини від загальної кількості членів окружних виборчих комісій.

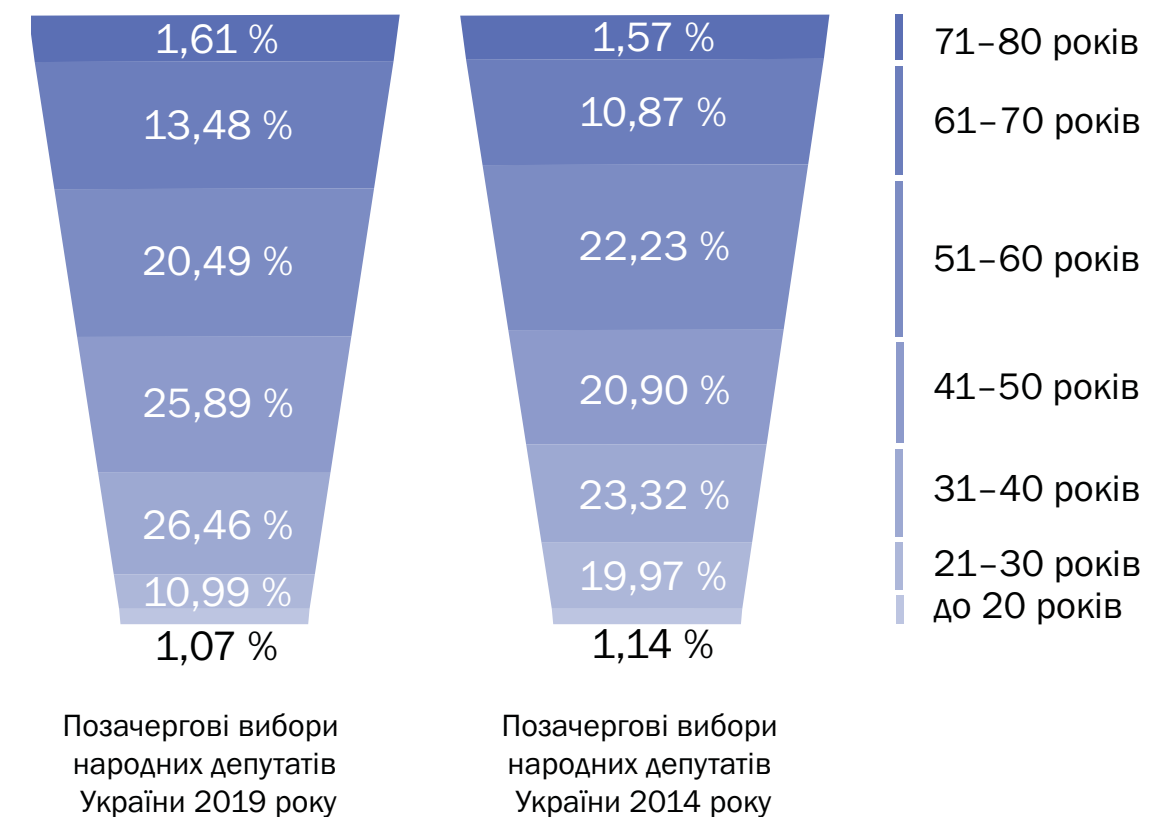
При цьому повноваження членів окружних виборчих комісій припинялися у зв'язку з внесенням подання про заміну члена виборчої комісії суб'єктом, за поданням якого кандидатуру такого члена було включено до складу комісії, – у 2 132 випадках, на підставі особистих заяв членів комісій про складення повноважень члена комісії – у 4 випадках, у зв'язку з порушенням присяги члена комісії, що виявилось як систематичне невиконання покладених на нього обов'язків, засвідченим не менш як двома рішеннями з цього приводу виборчої комісії, до складу якої він входить, – у 4 випадках, через відмову скласти присягу члена комісії – у 30 випадках, з інших підстав, передбачених Законом, – у 20 випадках.

Аналізуючи якісний склад окружних виборчих комісій, слід зазначити, що більшість членів цих комісій становили жінки – 58,47 відсотків, чоловіків відповідно 41,53 відсотків. За віковими категоріями найбільшу і водночас майже однакову кількість серед членів ок-

Кількість голів, заступників голів, секретарів ОВК, які виконували повноваження з моменту утворення комісій до дня голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року

Вікові групи членів окружних виборчих комісій

Гендерне представництво у складі дільничних виборчих комісій

ружних виборчих комісій становили особи від 31 до 40 років та від 41 до 50 років – близько 26 відсотків, а найменшу – 1 відсоток – особи віком до 20 років.

За освітнім рівнем 88 відсотків членів окружних виборчих комісій мали вищу освіту, 6 відсотків – загальну середню та 4 відсотки – професійно-технічну. Із загальної чисельності членів комісій 89 відсотків уже мали досвід роботи у виборчих комісіях під час проведення попередніх виборчих кампаній.

Також членів окружних виборчих комісій можна умовно розподілити на групи за родом їх занять, місцем роботи/займаною посадою, іншими сферами діяльності. Відтак цей рейтинг очолюють такі групи: 29,77% – тимчасово непрацюючі особи, 15,45% – пенсіонери, 11,69% – керівники та працівники приватних підприємств, 11,55% – працівники закладів освіти.

Утворення дільничних виборчих комісій

Подібною до процедури утворення окружних виборчих комісій є процедура утворення дільничних виборчих комісій. Відмінність полягає лише у визначених Законом суб'єктах, яким надано право внесення подання кандидатур до складу дільничних виборчих комісій.

Так, право подання кандидатур до складу дільничних виборчих комісій звичайних та спеціальних виборчих дільниць згідно із Законом на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року належало політичним партіям, депутатські фракції яких зареєстровані в Апараті Верховної Ради України поточного скликання (з обов'язковим включенням до складу дільничної виборчої комісії (за наявності відповідного подання) по одному представнику від такого суб'єкта), політичним партіям – суб'єктам виборчого процесу,

кандидатів у народні депутати України від яких зареєстровані у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, а також кандидатам у народні депутати України в одномандатному виборчому окрузі.

Від політичних партій – суб'єктів виборчого процесу, кандидати у народні депутати України від яких зареєстровані в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, та кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах кандидатури до складу дільничних виборчих комісій (не більше ніж по одній особі) включалися шляхом жеребкування, що проводилося окружними виборчими комісіями в порядку, визначеному Центральною виборчою комісією.

Загалом було утворено 29 885 дільничних виборчих комісій, загальна кількість членів яких становила понад 422 тисячі осіб.

Право внесення подань кандидатур до складу дільничних виборчих комісій закордонних виборчих дільниць мали політичні партії, депутатські фракції яких зареєстровані в Апараті Верховної Ради України поточного скликання, політичні партії – суб'єкти виборчого процесу, кандидати в народні депутати України від яких зареєстровані у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, а також Міністерство закордонних справ України.

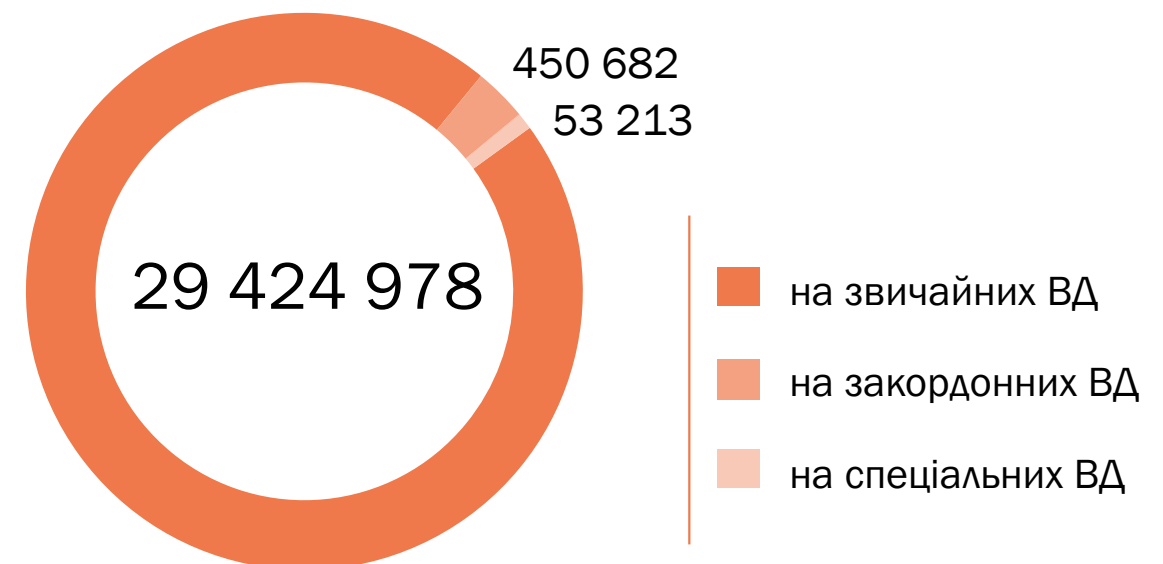
На підставі внесених подань від належних суб'єктів з кандидатурами, які відповідали вимогам Закону та підлягали включенню до складу дільничних виборчих комісій закордонних виборчих дільниць, Центральною виборчою комісією було утворено 102 дільничні виборчі комісії закордонних виборчих дільниць у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії. Загальна чисельність відповідних комісій станом на день голосування становила 1 345 осіб.

4 СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Для забезпечення волевиявлення виборців у день голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року на основі відомостей бази даних Державного реєстру виборців відділами ведення Реєстру були складені попередні та уточнені списки виборців для 28 637 звичайних, 138 спеціальних виборчих дільниць в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах, а також для 102 закордонних виборчих дільниць закордонного виборчого округу.

Найменша кількість виборців у територіальному окрузі становила 3 134, найбільша – 202 351 виборець. Кількість виборців, включених до уточнених списків виборців на звичайних виборчих дільницях, становила 29 424 978 виборців, на спеціальних – 53 213 та на закордонних – 450 682 виборці. Одночасно зі складанням попередніх списків виборців виготовлялися й іменні запрошення виборцям на звичайних та закордонних виборчих дільницях.

Кількість виборців, включених до списків виборців на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року

На спеціальних виборчих дільницях, крім виборчих дільниць, утворених в установах виконання покарань, списки виборців склалися відповідними дільничними комісіями. Відомості про включених до них виборців передавалися відділам ведення Державного реєстру для внесення в базу даних службових відміток як ознаку того, що ці виборці не голосуватимуть за своїми виборчими адресами. Такі відомості протягом усього виборчого процесу стосувалися 80 626 виборців.

Водночас виборці, які бажали проголосувати не за своєю виборчою адресою, мали можливість скористатися процедурою тимчасової зміни місця голосування без зміни виборчої адреси.

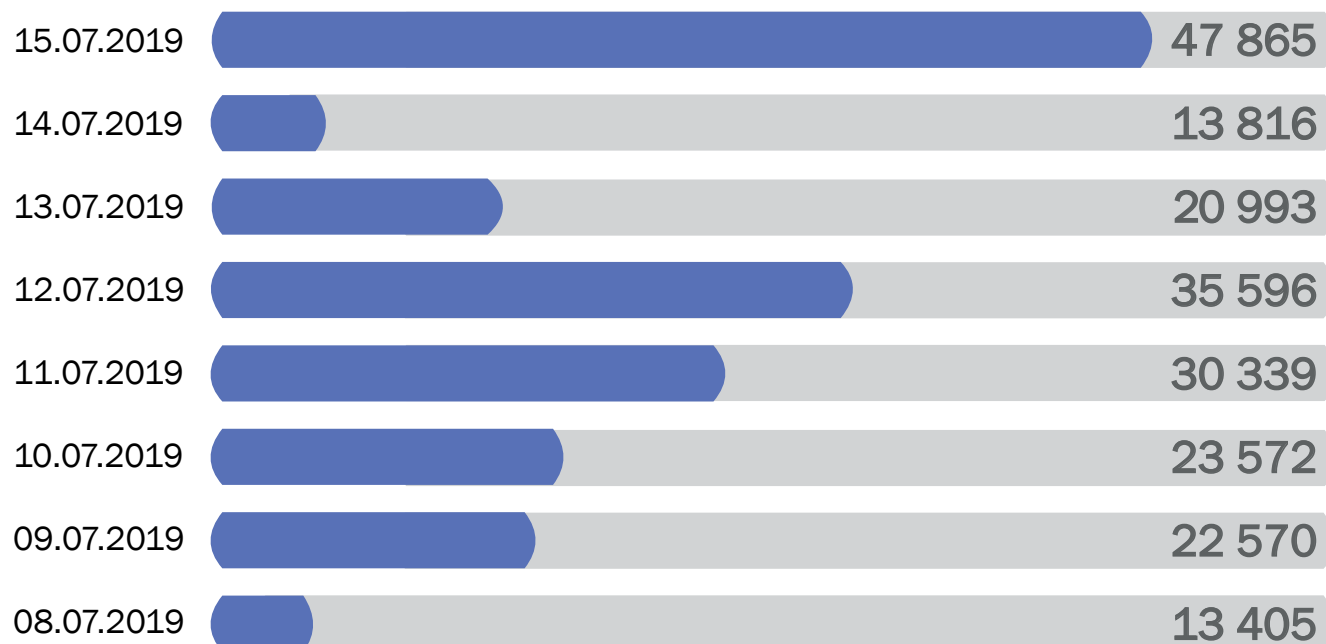
Для участі у голосуванні на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року до органів ведення Державного реєстру виборців було подано 283 386 таких звернень, з яких задоволено 280 922.

При цьому 15 липня 2019 року (останній день подання таких заяв) було опрацьовано майже 48 тисяч

Кількість виборців, яким тимчасово було змінено місце голосування в розрізі виборчих кампаній

Кількість виборців, яким тимчасово було змінено місце голосування для голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року

звернень виборців щодо тимчасової зміни місця голосування без зміни виборчої адреси.

Під час опрацювання уточненого списку виборців дільнична виборча комісія здійснює підготовку відомостей про виборців, стосовно яких до списку були внесені зміни (виправлено неточності та технічні опіски) і подає їх до відділів ведення Державного реєстру виборців.

Кількість записів, щодо яких дільничними виборчими комісіями було внесено зміни до уточнених списків виборців, становить 10 911.

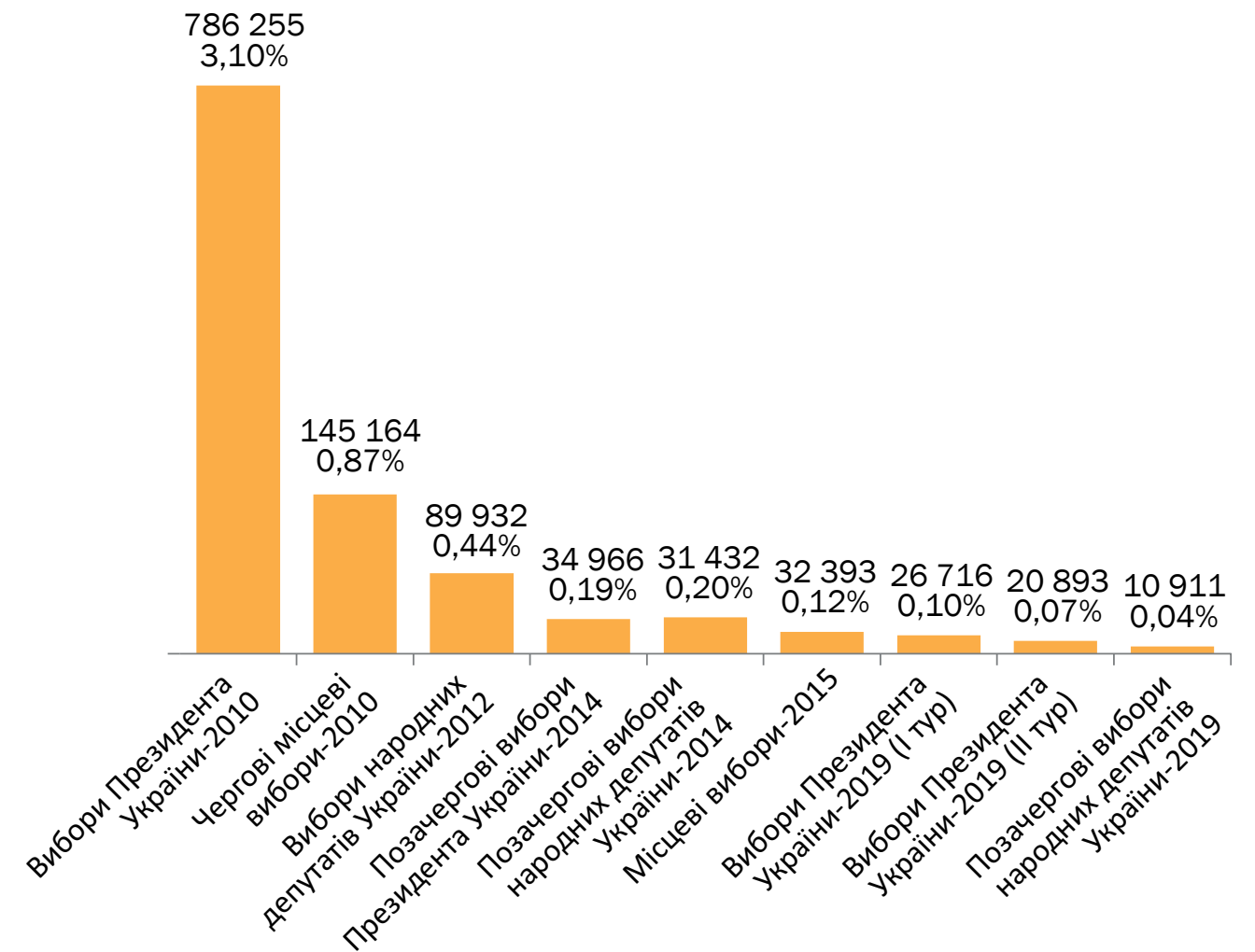
Зокрема, до уточнених списків виборців було включено 146 записів про виборців (1,3% від усіх змін).

До ідентифікаційних даних виборців (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження) в уточнених списках виборців було внесено 8048 змін (73,8% від усіх змін).

До відомостей про виборчі адреси виборців в уточнених списках виборців було внесено 2369 змін (21,7% від усіх змін).

Аналіз змін у списках виборців свідчить, що якість даних Державного реєстру виборців суттєво покращилася і має досить високий рівень.

Порівняльний аналіз внесених змін до уточнених списків виборців у розрізі загальнонаціональних виборчих кампаній у 2010–2019 роках

5 ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ

Відповідно до Закону політична партія, кандидати в народні депутати України від якої зареєстровані у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, має право делегувати одного представника до Центральної виборчої комісії з правом дорадчого голосу, уповноваженого представляти інтереси політичної партії у Центральній виборчій комісії під час виборчого процесу, а також може мати не більше п'яти уповноважених осіб у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі та не більше двох уповноважених осіб у кожному одномандатному виборчому окрузі.

Під час виборчого процесу позачергових виборів народних депутатів України 2019 року відповідно до Закону Центральною виборчою комісією було зареєстровано 22 представники політичних партій у Комісії з правом дорадчого голосу.

У день виборів 21 липня 2019 року 17 політичних партій мали 67 уповноважених осіб, які виконували свої обов'язки у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, і 3 718 таких осіб – в одномандатних виборчих округах від 18 політичних

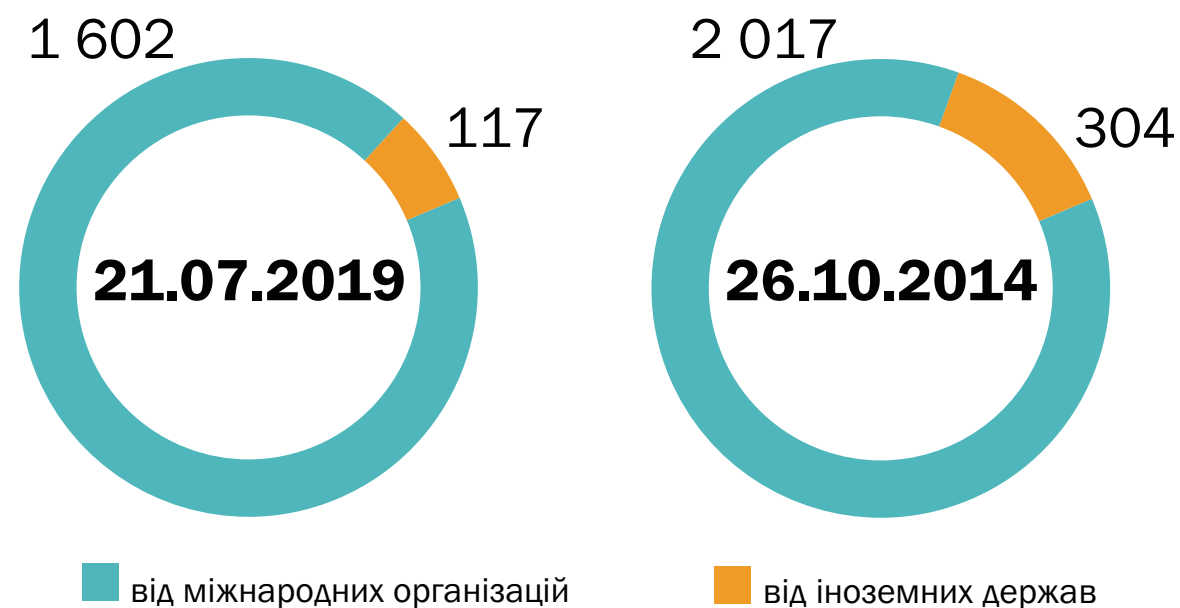
партій – суб'єктів виборчого процесу.

Також Центральною виборчою комісією на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року було надано дозвіл мати офіційних спостерігачів 163 громадським організаціям.

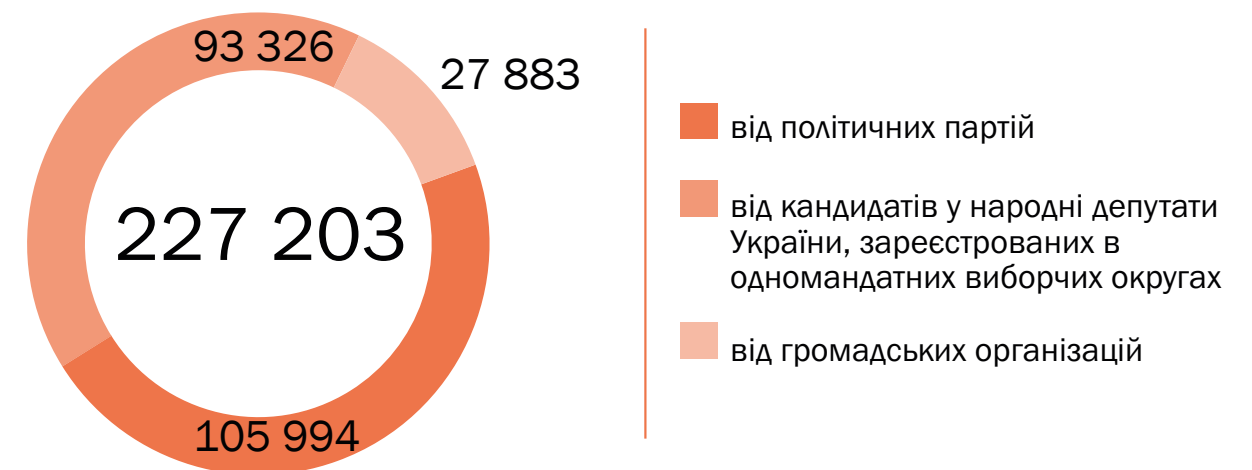
Окружні виборчі комісії здійснювали реєстрацію офіційних спостерігачів у відповідному одномандатному виборчому окрузі не пізніше наступного дня після внесення відповідних подань, виготовляли та видавали їм посвідчення в порядку та за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

Загалом спостереження за цими виборами здійснювали понад 227 тисяч офіційних спостерігачів, зареєстрованих окружними виборчими комісіями в одномандатних виборчих округах, у тому числі близько 106 тисяч – від політичних партій, та понад 93 тисячі – від кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих в одномандатних виборчих округах, та близько 28 тисяч – від громадських організацій, зареєстрованих Центральною виборчою комісією у закордонному виборчому окрузі та окружними виборчими комісіями в одномандатних виборчих округах.

Міжнародні офіційні спостерігачі, зареєстровані Центральною виборчою комісією на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року

Офіційні спостерігачі, зареєстровані окружними виборчими комісіями на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року

Відповідно до статті 79 Закону Центральна виборча комісія реєструє офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій на підставі пропозицій, поданих відповідними державами та організаціями безпосередньо або через Міністерство закордонних справ України не пізніше як за сім днів до дня голосування. Порядок реєстрації офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій на виборах народних депутатів України визначено постановою Центральної виборчої комісії від 15 березня 2012 року № 49.

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють свої повноваження самостійно і незалежно на всій території України, а також на закордонних виборчих дільницях.

Так, станом на день голосування для участі у спостереженні за позачерговими виборами народних депутатів України 21 липня 2019 року Центральною виборчою комісією було зареєстровано 1 719 офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій, з яких 1 602 спостерігачі представляли 21 міжнародну організацію, а 117 осіб – іноземні держави.

Найчисленніші місії спостереження традиційно були сформовані Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ (728 представників), Канадською місією спостереження за виборами CANADEM, яка діяла за дорученням уряду Канади (178 осіб), Європейською мережею організацій зі спостереження за виборами (ENEMO) (156 осіб), Світовим Конгресом Українців (143 особи). Серед іноземних держав за кількістю зареєстрованих спостерігачів лідирували Сполуче-

ні Штати Америки (42 особи). Хоч і найменшою чисельністю (2 особи), але вперше за українськими виборами спостерігали представники Йорданського Хашимітського Королівства.

Також відповідний моніторинг здійснювали депутати та співробітники апаратів парламентських асамблеї Організації з безпеки та співробітництва в Європі та НАТО. Окремою делегацією спостерігачів був представлений Європейський парламент.

Спостережні місії поділялися на довготермінові та короткострокові. На довготермінові місії покладался обов'язок безпосередньої організації спостереження, вивчення особливостей підготовки виборів в Україні, ознайомлення з роботою Центральної виборчої комісії та дослідження передвиборної політичної ситуації. В той же час короткострокові місії прибували до України зазвичай не більш як на тиждень з головною метою – ведення спостереження безпосередньо в день виборів та подальшого звітування про перебіг голосування на виборчих дільницях.

Додаткова експертна оцінка перебігу виборчої кампанії надавалась делегаціями центральних виборчих органів іноземних держав – членів Асоціації організаторів виборів країн Європи, які перебували в Україні на запрошення Центральної виборчої комісії в рамках двосторонніх угод про співробітництво.

Отже, можемо констатувати, що виборча кампанія позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року хоча й була короткостроковою, однак досить представницькою за кількістю її учасників.

6 ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ

Одним із завершальних етапів виборчого процесу виборів народних депутатів України є встановлення результатів таких виборів та їх офіційне оприлюднення.

Особливості проведення виборів народних депутатів України за змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою зумовили той факт, що на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року Центральна виборча комісія встановлювала результати виборів як у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, так і в одномандатних виборчих округах.

Так, на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року Центральна виборча комісія на своєму засіданні розглядала та приймала окремо протоколи окружних виборчих комісій про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу та протоколи окружних виборчих комісій про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі, та оголошувала протоколи дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на закордонних виборчих дільницях або повідомлення про зміст відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців, переданих за допомогою технічних засобів зв'язку.

Час прийняття Центральною виборчою комісією протоколу окружної виборчої комісії та внесені до протоколу відомості фіксувалися у протоколі засідання Центральної виборчої комісії.

У разі виявлення в протоколі окружної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу або в протоколі окружної виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі виправлень, помилок, неточностей Центральна виборча комісія своїм рішенням зобов'язувала окружну виборчу комісію внести зміни до встановлених підсумків голосування виборців у межах відповідного одномандатного виборчого округу в порядку, встановленому частиною другою статті 97 Закону, про що зазначалося в протоколі її засідання. Протягом часу розгляду цього питання окружною виборчою комісією подані до Центральної виборчої комісії примірники протоколів про підсумки голосування в межах одномандатного виборчого округу та додані до нього документи зберігалися в Комісії.

Встановлення результатів виборів народних депутатів України в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі

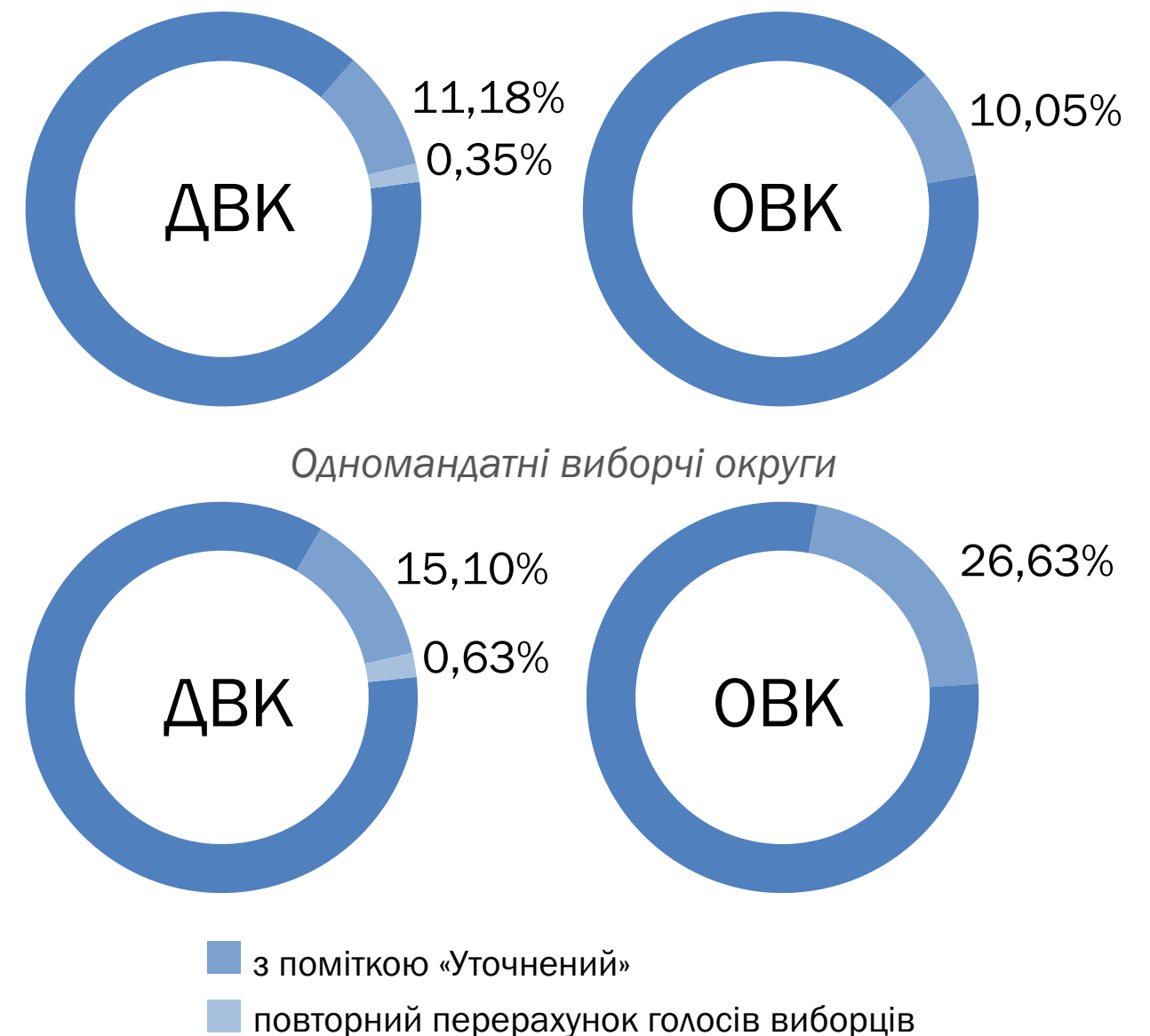
За приписами частини першої статті 98 Закону Центральна виборча комісія на своєму засіданні на підставі протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу, у тому числі з поміткою «Уточнений» та протоколу Центральної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах закордонного виборчого округу (у тому числі з поміткою «Уточнений»), не пізніше як на п'ятнадцятий день з дня голосування (до 5 серпня 2019 року включно) встановлює результати виборів у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, про що складає протокол.

До Центральної виборчої комісії з 23 до 30 липня 2019 року надійшли протоколи окружних виборчих комісій про підсумки голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах усіх 199 одномандатних виборчих округів, в яких голосування організувалося і проводилося. При цьому 17 протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі у межах одномандатного виборчого округу з поміткою «Уточнений» було складено окружними виборчими комісіями з виборів народних депутатів України у зв'язку із зобов'язанням Центральною виборчою комісією розглянути питання про внесення змін до встановлених підсумків голосування виборців та скласти відповідний протокол.

Також 2 протоколи про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі у межах одномандатного виборчого округу з поміткою «Уточнений» було складено окружними виборчими комісіями за власною ініціативою (одномандатні виборчі округи № 25, Дніпропетровська область та № 85, Івано-Франківська область).

Крім того, 1 протокол окружної виборчої комісії про підсумки голосування в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу з поміткою «Уточнений» було складено комісією на виконання рішення суду (одномандатний виборчий округ № 198, Черкаська область).

Відсоток протоколів окружних та дільничних виборчих комісій з поміткою «Уточнений» Загальнодержавний багатомандатний виборчий округ

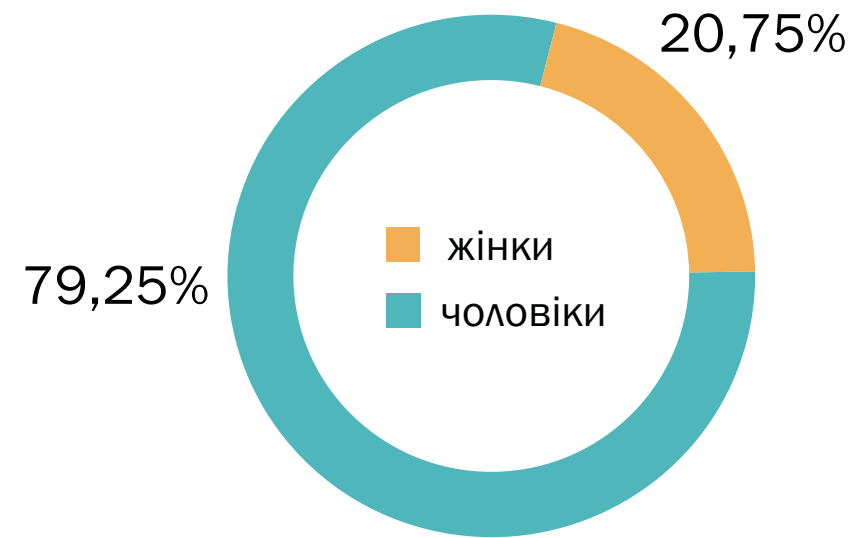
Центральна виборча комісія в межах здійснення відповідно до частини третьої статті 24 Закону повноважень окружної виборчої комісії закордонного виборчого округу також на підставі протоколів дільничних виборчих комісій закордонних виборчих дільниць про підрахунок голосів виборців на закордонних виборчих дільницях та повідомлень про зміст відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців, переданих за допомогою технічних засобів зв'язку, встановила підсумки голосування з виборів народних депутатів України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах закордонного виборчого округу, про що 30 липня 2019 року склала відповідний протокол.

На виконання приписів частини першої статті 98 Закону Центральна виборча комісія на своєму

засіданні 3 серпня 2019 року на підставі протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу, у тому числі з поміткою «Уточнений» та протоколу Центральної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах закордонного виборчого округу встановила результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, про що склала відповідний протокол.

Відповідно до частини третьої статті 98 Закону право на участь у розподілі депутатських мандатів набувають кандидати в народні депутати України, включені

Гендерне представництво у Верховній Раді України

до виборчих списків політичних партій, що отримали п'ять і більше відсотків голосів виборців у відношенні до сумарної кількості голосів виборців, поданих за кандидатів у народні депутати України, включених до виборчих списків політичних партій.

За результатами позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі право на участь у розподілі депутатських мандатів набули кандидати в народні депутати України, включені до виборчих списків політичних партій, які отримали п'ять і більше відсотків голосів виборців, зокрема: «ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «СЛУГА НАРОДУ» – 124 мандати, Політична партія «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ» – 37 мандатів, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» – 24 мандати, Політична партія «Європейська солідарність» – 23 мандати, Політична партія «ГОЛОС» – 17 мандатів.

Слід зазначити, що у виборчих перегонах у 22 із 25 регіонів України перше місце за кількістю голосів виборців посіла ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «СЛУГА НАРОДУ».

У Донецькій та Луганській областях лідувала Політична партія «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ», а у Львівській області – Політична партія «ГОЛОС».

У закордонному виборчому окрузі перше місце за кількістю голосів виборців посіла Політична партія «Європейська Солідарність».

Встановлення результатів виборів народних депутатів України в одномандатних виборчих округах

До Центральної виборчої комісії протоколи про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі надходили від окружних виборчих комісій 199 одномандатних виборчих округів з 23 липня до 6 серпня 2019 року. При цьому 47 протоколів окружних виборчих ко-

місій про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі з поміткою «Уточнений» було складено окружними виборчими комісіями у зв'язку із зобов'язанням Центральною виборчою комісією розглянути питання про внесення змін до встановлених підсумків голосування виборців і скласти відповідний протокол.

Також 5 протоколів про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі з поміткою «Уточнений» було складено окружними виборчими комісіями за власною ініціативою (одномандатні виборчі округи № 25 (Дніпропетровська область), № 87 (Івано-Франківська область), № 119 (Львівська область), № 153 (Рівненська область), № 157 (Сумська область).

Крім того, 2 протоколи окружної виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі з поміткою «Уточнений» було складено відповідними комісіями на виконання рішення суду (одномандатні виборчі округи № 112 (Луганська область) та № 119 (Львівська область).

Слід зазначити, що під час виборчої кампанії з виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року Центральна виборча комісія вперше застосувала положення пункту 21 частини другої статті 30 Закону, згідно з якими у разі ненадходження до Центральної виборчої комісії протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу або протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі у строки, визначені Законом, а також у разі бездіяльності окружної виборчої комісії Центральна виборча комісія здійснює повноваження відповідної окружної виборчої комісії щодо встановлення підсумків голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу або в одномандатному виборчому окрузі.

ОВО № 50

Застосування Центральною виборчою комісією положень частини двадцять першої статті 30 Закону було зумовлене бездіяльністю окружної виборчої комісії одномандатного виборчого округу № 50 щодо виконання рішень Донецького окружного адміністративного суду від 26 та 27 липня 2019 року в справах № 200/9252/19-а, 200/9326/19-а, 200/9329/19-а, які набрали законної сили, ухвали Першого апеляційного адміністративного суду від 2 серпня 2019 року в справі № 200/9466/19-а стосовно повторного підрахунку голосів виборців на 14 виборчих дільницях та встановлення підсумків голосування у відповідному одномандатному виборчому окрузі з урахуванням його результатів та постанови Комісії від 1 серпня 2019 року № 1840 «Про питання встановлення окружною виборчою комісією з виборів народних депутатів України одномандатного виборчого округу № 50 підсумків голосування в одномандатному виборчому окрузі № 50 на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року».

Так, на виконання рішень Донецького окружного адміністративного суду Центральною виборчою комісією 4 серпня 2019 року було проведено повторний підрахунок голосів виборців на 14 виборчих дільницях одномандатного виборчого округу № 50 та з урахуванням його результатів 5 серпня 2019 року встановлено підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі № 50, про що складено відповідний протокол. При цьому у зв'язку з виявленими під час повторного підрахунку ознак підробки виборчої документації з метою належної перевірки та надання правдивої оцінки відповідним обставинам порушення законодавства України Комісія постановою від 5 серпня 2019 року № 1853 «Про факти порушення виборчих прав в одномандатному виборчому окрузі № 50 на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року» звернулася до Національної поліції України.

ОВО № 210

Проявила бездіяльність і окружна виборча комісія одномандатного виборчого округу № 210 щодо виконання рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 10 серпня 2019 року у справі № 620/2335/19, яке постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 14 серпня 2019 року залишено без змін, про визнання недійсним голосування на виборчій дільниці № 740243 зазначеного одномандатного виборчого округу та рішення Центральної виборчої комісії, оголошеного на її засіданні 15 серпня 2019 року, яким було зобов'язано окружну виборчу комісію одномандатного виборчого округу № 210 розглянути питання про внесення змін до встановлених підсумків голосування виборців у цьому окрузі в порядку, передбаченому Законом, з урахуванням зазначеного судового рішення у справі № 620/2335/19, скласти протокол з поміткою «Уточнений» та транспортувати його до Центральної виборчої комісії не пізніше 12 години 16 серпня 2019 року.

Центральна виборча комісія з метою виконання рішення Чернігівського окружного адміністративного суду постановою від 16 серпня 2019 року № 1880 «Про виконання судового рішення», зокрема визнала недійсним голосування на виборчій дільниці № 740243 одномандатного виборчого округу № 210 на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року та з урахуванням зазначеного рішення у цей же день встановила підсумки голосування у зазначеному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, про що складала відповідний протокол.

Крім того, Комісія постановою від 16 серпня 2019 року № 1882 «Про факти порушення виборчого законодавства окружною виборчою комісією з виборів народних депутатів України одномандатного виборчого округу № 210 на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року», зокрема, звернулася до Національної поліції України, передавши копії цієї постанови разом із копіями звернень та скарг голови окружної виборчої комісії з виборів народних депутатів України одномандатного виборчого округу № 210, інших членів цієї комісії, кандидата в народні депутати України в одномандатному виборчому окрузі № 210 Приходька Бориса Вікторовича, інших суб'єктів виборчого процесу та доданими до них актами, відеоматеріалами, для проведення перевірки викладених у них обставин та вжиття заходів реагування відповідно до законодавства України.

ОВО № 198

Центральною виборчою комісією 21 серпня 2019 року на виконання рішень Верховного Суду в складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 12 серпня 2019 року та Великої Палати Верховного Суду від 17 серпня 2019 року в справі № 9901/441/19 прийнято постанову № 1888, якою враховано постанови Шостого апеляційного адміністративного суду від 7 серпня 2019 року в справі № 580/2433/19 та від 10 серпня 2019 року в справі № 580/2437/19 під час продовження дій щодо встановлення результатів позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в одномандатному виборчому окрузі № 198, а також визначено, що результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в одномандатному виборчому окрузі № 198 встановлюватимуться на підставі протоколу окружної виборчої комісії одномандатного виборчого округу № 198 про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі № 198 з поміткою «Уточнений» від 2 серпня 2019 року, і цього ж дня, 21 серпня 2019 року, Центральна виборча комісія на підставі вказаного протоколу окружної виборчої комісії, тобто на тій самій правовій підставі, яка існувала станом на 5 серпня 2019 року, повторно встановила результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в одномандатному виборчому окрузі № 198.

Разом із тим, Верховний Суд України у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду 24 серпня 2019 року у справі № 9901/467/19 визнав протиправним та скасував протокол Центральної виборчої комісії про результати виборів народних депутатів України в одномандатному виборчому окрузі № 198 від 21 серпня 2019 року та зобов'язав Центральну виборчу комісію продовжити дії щодо встановлення результатів виборів народних депутатів України в одномандатному виборчому окрузі № 198 за наслідками виконання постанов Шостого апеляційного адміністративного суду від 7 серпня 2019 року у справі № 580/2433/19, від 10 серпня 2019 року у справі № 580/2437/19 та рішення Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 12 серпня 2019 року у справі № 9901/441/19.

Наразі питання щодо встановлення результатів позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року в одномандатному виборчому окрузі № 198 перебуває на стадії розгляду.

У визначений частиною першою статті 99 Закону строк (не пізніш як на п'ятнадцятий день з дня голосування) Центральною виборчою комісією на підставі протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування в одномандатному окрузі, у тому числі з поміткою «Уточнений» у період з 29 липня 2019 року до 5 серпня 2019 року включно, встановлено результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року у 197 із 199 одномандатних виборчих округів, про що складено відповідні протоколи.

На підставі протоколів Центральної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідному одномандатному виборчому окрузі було встановлено результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року у 2 одномандатних виборчих округах – № 50 та № 210, про що відповідно 5 та 16 серпня 2019 року Комісією було складено відповідні протоколи.

Отже, в одномандатному виборчому окрузі № 210 результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року були встановлені поза межами визначеного Законом строку.

Представництво народних депутатів України, обраних в одномандатних виборчих округах на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, таке.

Із 199 народних депутатів України, обраних в одномандатних виборчих округах на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, 130

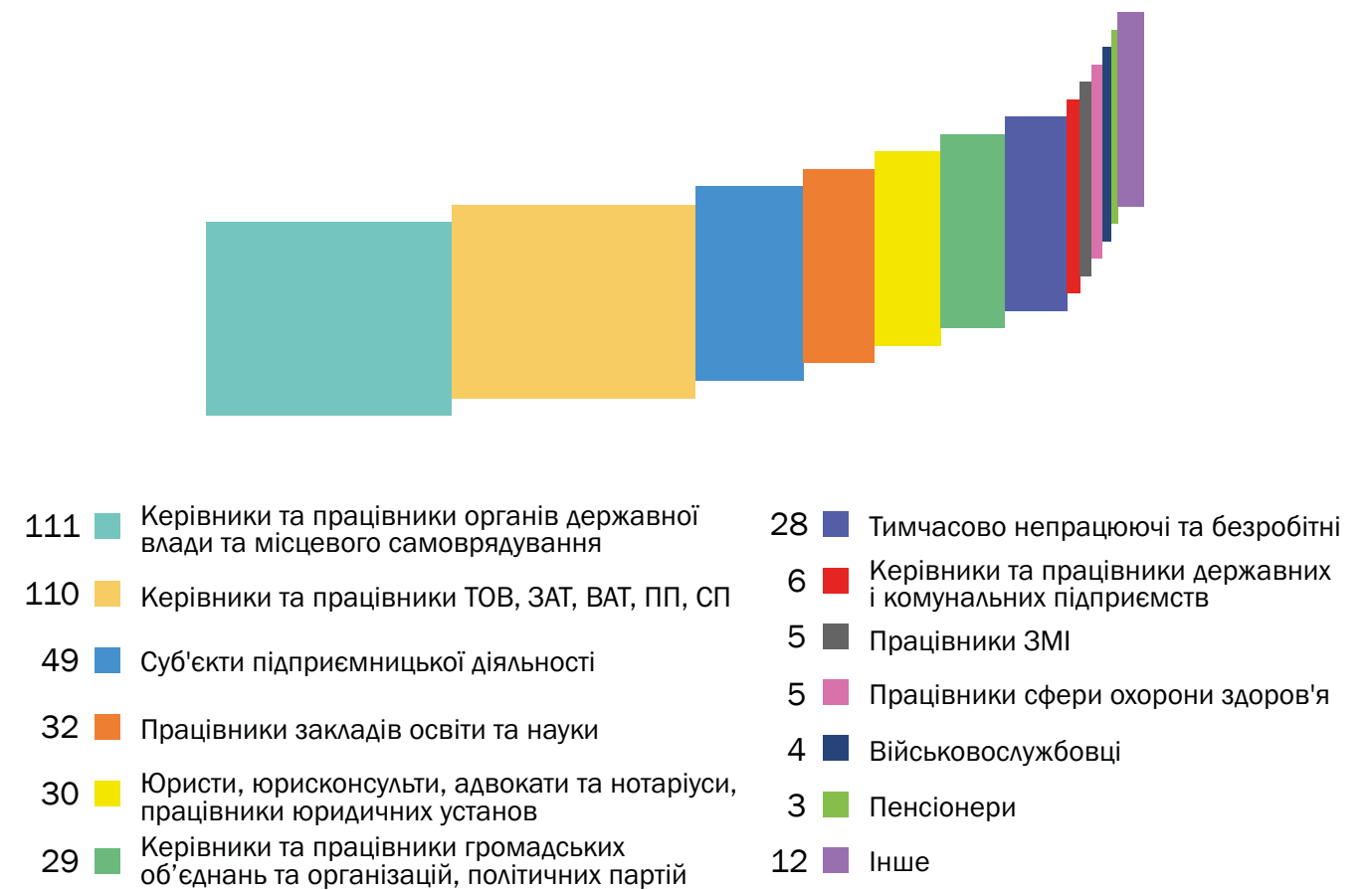
народних депутатів України висунуто ПОЛІТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ «СЛУГА НАРОДУ», 6 – Політичною партією «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ», 2 – політичною партією Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», 2 – Політичною партією «Європейська Солідарність» 3 – Політичною Партією «ГОЛОС», 6 – Політичною партією «ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК», 1 – Політичною Партією «Біла Церква разом», 1 – політичною партією Всеукраїнське об'єднання «Свобода», 1 – Політичною партією «Об'єднання «САМОПОМІЧ», 1 – політичною партією Єдиний Центр, а також 46 народних депутатів України висунуто шляхом самовисування.

На виконання приписів частини першої статті 100 Закону щодо офіційного оприлюднення не пізніш як на п'ятий день з дня встановлення результатів виборів народних депутатів України у газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» Центральною виборчою комісією 7 серпня 2019 року офіційно оприлюднено список народних депутатів України, обраних на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, в газетах «Голос України» (№ 148 (7154) та «Урядовий кур'єр» (№ 149 (6512)). Крім того, відомості щодо народного депутата України, обраного в одномандатному виборчому окрузі № 210 на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, опубліковано 21 серпня 2019 року в газетах «Голос України» (№ 158 (7164) та «Урядовий кур'єр» (№ 159 (6522)).

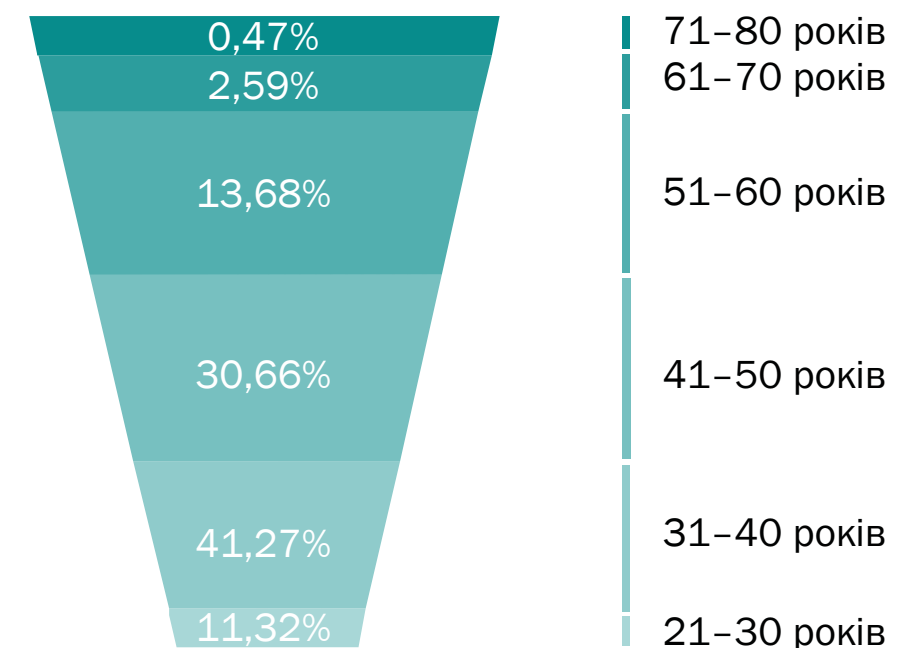
Кількість мандатів, отриманих політичними партіями та самовисуванцями

Розподіл обраних народних депутатів України за попереднім місцем роботи

Вікові групи народних депутатів України

7 УЗАГАЛЬНЕНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО КОНТРОЛЮ ВИБОРЧИХ ФОНДІВ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Відповідно до частини другої статті 45 Закону України «Про вибори народних депутатів України» (далі – Закон) політична партія, кандидати у народні депутати України від якої зареєстровані в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі (далі – партія), зобов'язана утворити власний виборчий фонд, що формується в порядку, встановленому Законом.

Згідно з частиною першою статті 48 Закону партія зобов'язана відкрити рахунок свого виборчого фонду не пізніше як на десятий день з дня реєстрації Центральною виборчою комісією.

Слід зазначити, що під час підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року всі партії (22) утворили власні виборчі фонди. Разом із тим, Політичною партією «Сила Людей» виборчий фонд сформовано не було, кошти на фінансування передвиборчих агітаційних заходів чи матеріалів передвиборчої агітації не використовувалися.

При цьому Центральна виборча комісія оголосила попередження Політичній партії «Сила Людей» за порушення терміну відкриття рахунків виборчого фонду.

Проміжні фінансові звіти про надходження та використання коштів виборчого фонду партії подано розпорядниками коштів накопичувальних рахунків виборчих фондів 21 партії. Політичною партією «Сила Людей» вказаний звіт не подано.

Остаточні фінансові звіти про надходження та використання коштів виборчого фонду партії подано розпорядниками коштів накопичувальних рахунків виборчих фондів 22 партій.

Вказані звіти подано в строки, встановлені Законом.

Загальний розмір виборчих фондів партій становить більш ніж 908 млн грн, найбільшу питому вагу в якому становлять власні кошти партій (93,68%), найменшу питому вагу – добровільні внески юридичних осіб (1,7%).

Слід зазначити, що партіями використано на фінансування передвиборчих агітаційних заходів чи матеріалів передвиборчої агітації 99,4% загального розміру виборчих фондів (більш ніж 902,8 млн грн). Найбільшу питому вагу в загальній сумі витрат становлять витрати на використання засобів масової інформації (78,33%, або майже 707,2 млн грн).

Центральна виборча комісія затвердила аналізи проміжних і остаточних фінансових звітів про надход-

ження та використання коштів виборчого фонду партії. Під час вказаного аналізу Центральна виборча комісія використовувала, в тому числі, інформацію, отриману від Національного агентства з питань запобігання корупції, стосовно дотримання вимог Закону щодо фінансування передвиборчої агітації партій.

За результатами здійсненого аналізу проміжних фінансових звітів про надходження та використання коштів виборчого фонду партії Центральна виборча комісія звернулася до Національного агентства з питань запобігання корупції та передала йому матеріали здійснених аналізів проміжних фінансових звітів про надходження та використання коштів виборчих фондів ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ», політичної партії «Громадянська позиція», ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ПАРТІЯ ШАРІЯ», Політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі» для реагування відповідно до законів України на встановлені в результаті вказаного аналізу порушення Закону. Крім того, Центральна виборча комісія повідомила Національне агентство з питань запобігання корупції про неподання Політичною партією «Сила Людей» до Комісії проміжного фінансового звіту про надходження та використання коштів виборчого фонду партії.

Аналіз остаточних фінансових звітів про надходження та використання коштів виборчого фонду партії показав, що деякі неточності та порушення Закону, які були допущені під час складання проміжних фінансових звітів відповідними розпорядниками коштів накопичувальних рахунків виборчих фондів, виправлено.

Під час контролю виборчих фондів партій та аналізу відповідних звітів Центральною виборчою комісією та Національним агентством з питань запобігання корупції встановлено такі порушення Закону:

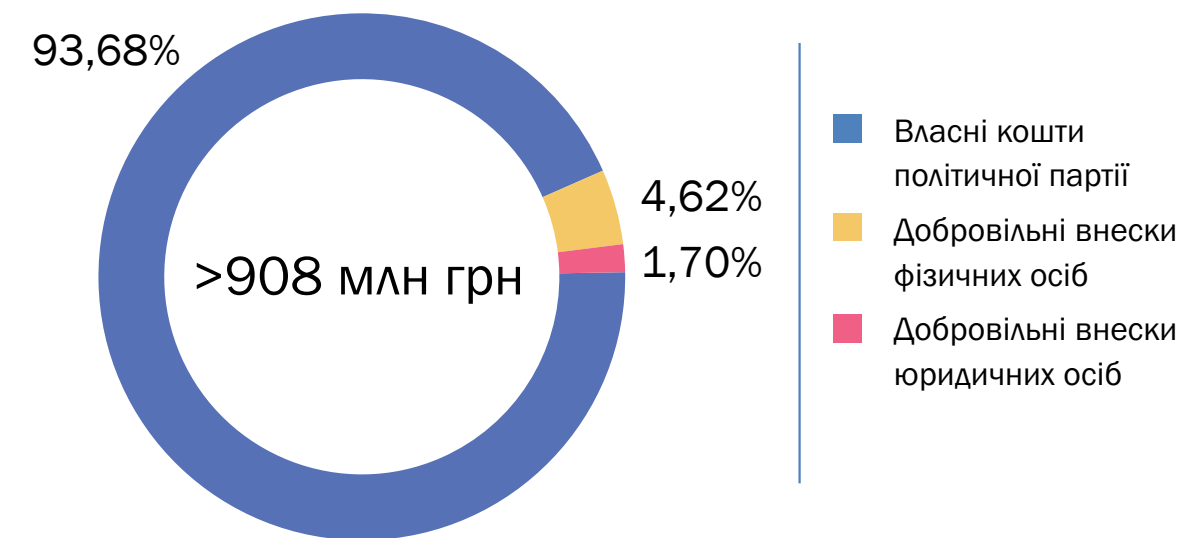
1. Порушення частини другої статті 49 Закону (призначення партією розпорядника поточного рахунку виборчого фонду).

2. Порушення частини восьмої статті 49 Закону та Порядку складання фінансових звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів політичних партій, кандидати в народні депутати України від яких зареєстровані в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, та кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах, затвердженого постановою Центральної виборчої комісії від 14 червня 2019 року № 1010 та погодженого рішенням

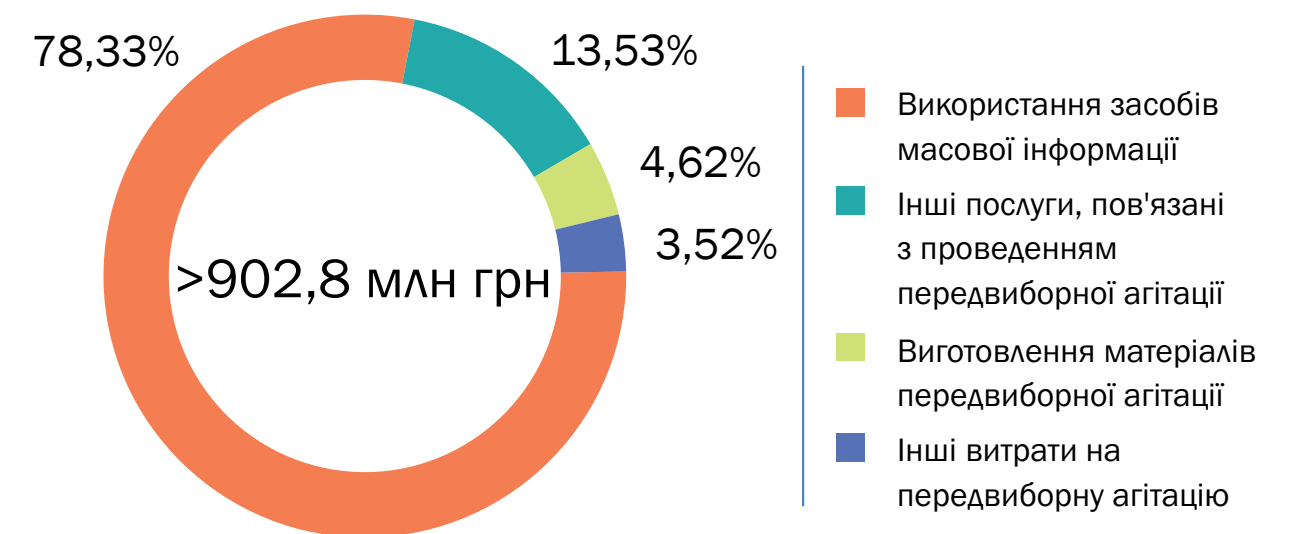
Національного агентства з питань запобігання корупції від 14 червня 2019 року № 1652 (фінансовий звіт не повністю відповідає вимогам щодо його заповнення).

3. Порушення частини третьої статті 50 Закону (здійснення добровільних внесків особами, які мають непогашений податковий борг).

Структура виборчих фондів партій за джерелами формування

Структура витрат виборчих фондів партій

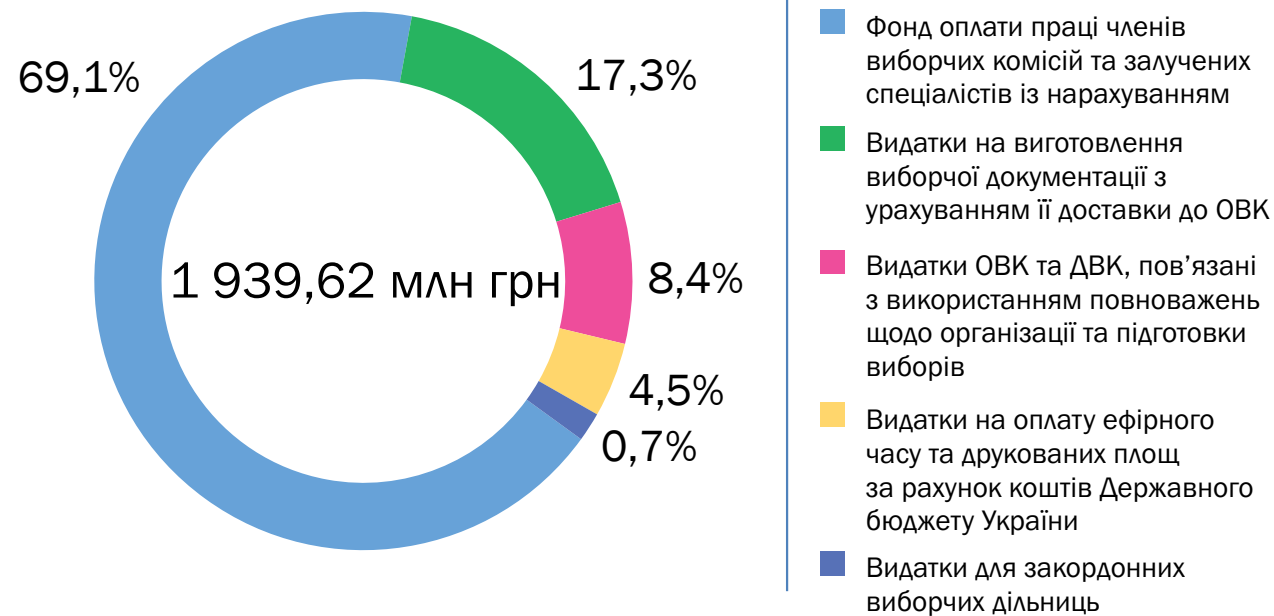

8 СТРУКТУРА ВИТРАТ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ НА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» на підготовку та проведення виборів народних депутатів України встановлені бюджетні при-

значення за бюджетною програмою 6731020 «Проведення виборів народних депутатів України» у сумі 1 949 620 тис. гривень.

Структура видатків за напрямками використання

Структура видатків за напрямками використання:

✓ фонд оплати праці членів виборчих комісій та залучених спеціалістів із нарахуванням – 1 346 720 тис. грн, або 69,1 відсотка від загального обсягу видатків;

✓ видатки на оплату ефірного часу та друкованих площ за рахунок коштів Державного бюджету України, виділених на забезпечення ведення передвиборної агітації партіям, кандидати у депутати від яких зареєстровані у загальнодержавному виборчому окрузі, кандидатам у депутати в одномандатних виборчих округах, а також інші видатки на оплату послуг ЗМІ – 87 151,8 тис. грн, або 4,5 відсотка від загального обсягу видатків;

✓ видатки на виготовлення виборчої документації з урахуванням її доставки до ОВК – 336 995,4 тис. грн, або 17,3 відсотка від загального обсягу видатків;

✓ видатки ОВК та ДВК, пов'язані з використанням повноважень щодо організації та підготовки виборів (оплата транспортних послуг, послуг зв'язку, придбання канцтоварів, облаштування кабін для таємного голосування, відшкодування витрат на утримання приміщень тощо) – 164 856,7 тис. грн, або 8,4 відсотка від загального обсягу видатків;

✓ видатки для закордонних виборчих дільниць – 13 896,1 тис. грн, або 0,7 відсотка від загального обсягу видатків.

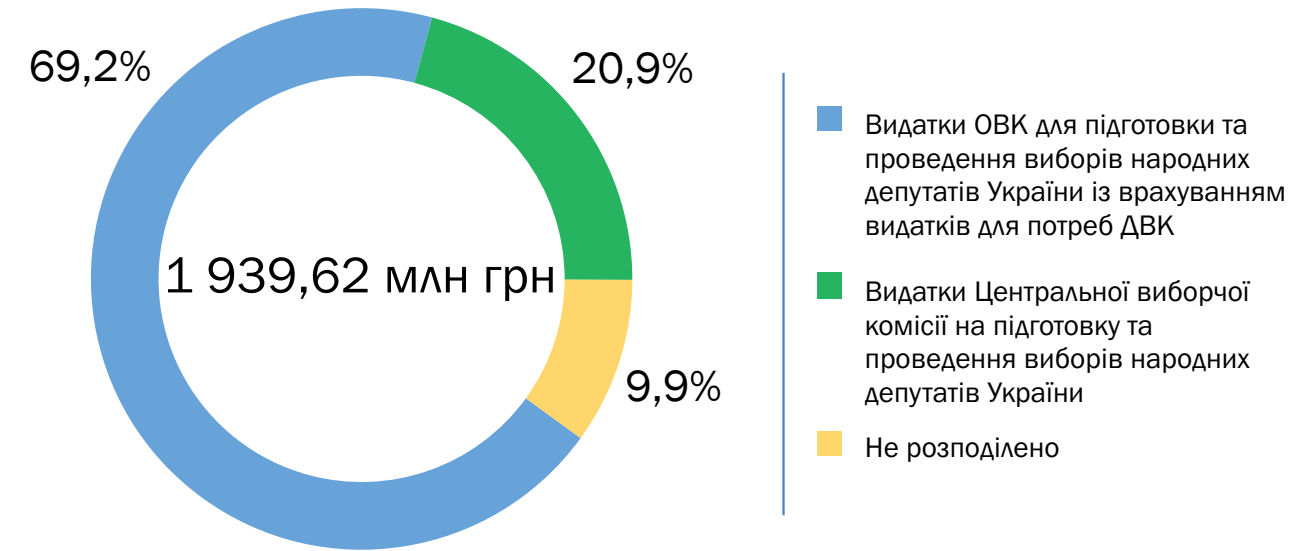
Протягом виборчого процесу з позачергових виборів народних депутатів України розподілено 1 949 620 тис. гривень, зокрема:

✓ видатки Центральної виборчої комісії на підготовку та проведення позачергових виборів народних депутатів України – 406 802,043 тис. грн;

✓ видатки ОВК для підготовки та проведення виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року із включенням до нього власних видатків та видатків для потреб ДВК – 1 348 959,152 тис. грн;

✓ не розподілено – 193 858,805 тис. грн.

Структура видатків ЦВК та ОВК

Центральна виборча комісія у семиденний строк з дня офіційного оголошення результатів виборів народних депутатів України відкликала залишки невикористаних асигнувань загального фонду державного бюджету окружними виборчими комісіями, обласними державними адміністраціями, Міністерством закордонних справ. Станом на 1 вересня 2019 року сума повернених залишків становила 91 370,373 тис. гривень.

Орієнтовна сума економії коштів за бюджетною

програмою 6731020 «Проведення виборів народних депутатів України» станом на 1 вересня 2019 року становить 285 229,178 тис. гривень.

Таким чином, орієнтовна сума касових видатків за бюджетною програмою 6731020 «Проведення виборів народних депутатів України» станом на 1 вересня 2019 року становить 1 587 674,3 тис. гривень, або 81,4 відсотка від встановлених бюджетних призначень на 2019 рік.

Довідка щодо проведених процедур закупівель товарів і послуг для підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року

Закупівлі товарів і послуг за державні кошти для підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року здійснювалися тендерним комітетом Комісії на підставі Річного плану закупівель для підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року, затвердженого рішенням тендерного комітету Комісії від 25 травня 2019 року (зі змінами і доповненнями).

Тендерним комітетом Комісії проведено 19 процедур закупівель товарів і послуг, з них:

10 – за процедурою відкритих торгів (4 – з публікацією англійською мовою),

9 – за переговорною процедурою закупівлі.

За результатами проведених процедур закупівель укладено договори на загальну суму 320 639 425,10 грн.

Структура тендерних закупівель

74,11%	■	виготовлення виборчих бюлетенів
6,27%	■	надання ефірного часу для проведення передвиборної агітації політичних партій
4,87%	■	надання ефірного часу для оприлюднення матеріалів
3,90%	■	модифікація та підтримка ІАС "Вибори народних депутатів України" ЄІАС "Вибори"
2,71%	■	бланки протоколів та актів
2,23%	■	інформаційні плакати політичних партій
1,35%	■	публікації матеріалів у газеті "Голос України"
1,25%	■	публікації матеріалів в газеті "Урядовий кур'єр"
1,18%	■	публікації передвиборних програм політичних партій у газеті "Голос України"
0,53%	■	публікації передвиборних програм політичних партій у газеті "Урядовий кур'єр"
0,42%	■	організація каналів зв'язку з окружними виборчими комісіями
0,35%	■	виготовлення та доставка пакетів зі спеціальною системою захисту для транспортування протоколів
0,24%	■	виготовлення та доставка виборчих скриньок
0,19%	■	виготовлення та доставка номерних одноразових пломб для пломбування виборчих скриньок
0,13%	■	виготовлення та доставка архівних боксів
0,11%	■	виготовлення та доставка журналів реєстрації документів, заяв, скарг та журналів обліку особистого прийому громадян у ВК
0,06%	■	виготовлення та доставка видання Закону України "Про вибори народних депутатів України"
0,06%	■	виготовлення та доставка збірників
0,05%	■	виготовлення нагрудних знаків народних депутатів України

9 | ВИКОРИСТАННЯ ЄДИНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ «ВИБОРИ»

Під час модифікації ЄІАС «Вибори» виконано роботи, які забезпечили можливість оприлюднення у форматі відкритих даних результатів позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року, адрес місцезнаходження окружних та дільничних виборчих комісій, меж виборчих округів, проміжних та остаточних фінансових звітів виборчих фондів партій, кандидати в народні депутати України від яких зареєстровані в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, тощо.

Також для підвищення рівня захищеності інформаційних ресурсів Центральної виборчої комісії проведено оновлення системного програмного забезпечення, модернізацію сервера доступу до ресурсів Інтернет, сервера управління антивірусним захистом, комплексної системи захисту інформації ЄІАС «Вибори», впроваджено сучасне телекомунікаційне обладнання та обладнання захисту інформації, створено резервні канали доступу до мережі Інтернет. Виконано інші доопрацювання з використанням досвіду попередніх виборчих кампаній. Відповідно до Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» інформація, яка є власністю держави, повинна оброблятися в системі із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю. Підтвердження відповідності здійснюється за результатами державної експертизи в порядку, встановленому законодавством України. Така експертиза була проведена, отриманий позитивний висновок та сертифікат відповідності.

У день голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року засобами ЄІАС «Вибори» отримано та оприлюднено на офіційному веб-сайті Комісії відомості щодо активності виборців в одномандатних виборчих округах та результати підрахунку голосів виборців на 29 885 виборчих дільницях. Такі відомості поновлювалися на офіційному веб-сайті Комісії цілодобово кожні 15 хвилин, а на екранах прес-центру Комісії – в режимі реального часу. Порівняння активності виборців на позачергових виборах народних депутатів України 2014 та 2019 років відображено на графіку.

Протягом першої доби після закінчення голосування на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року надійшли повідомлення з відомостями протоколів дільничних виборчих комісій

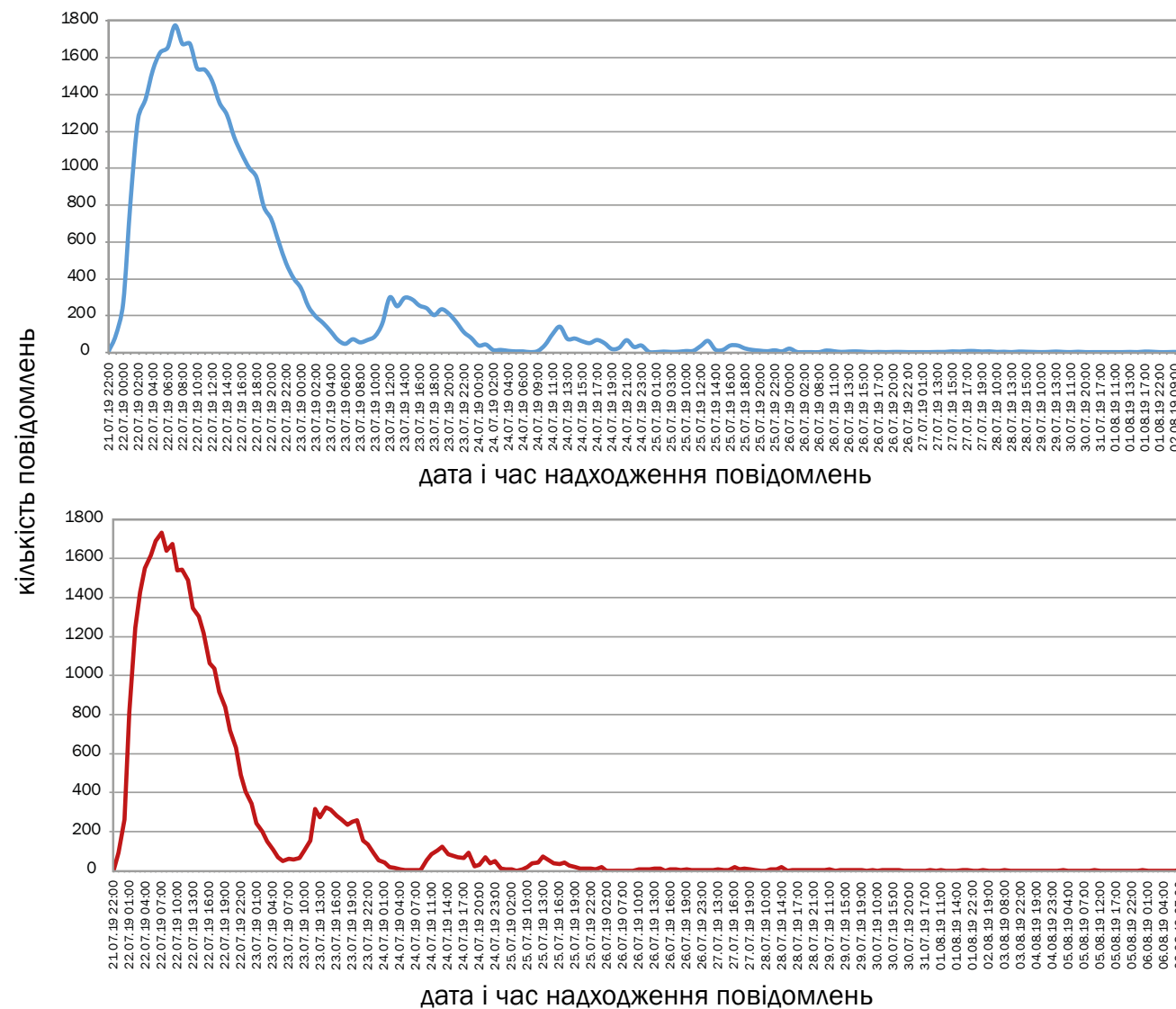
про результати підрахунку голосів виборців у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатних виборчих округів щодо 25 390 (84,95%) виборчих дільниць та повідомлення з відомостями протоколів дільничних виборчих комісій про результати підрахунку голосів виборців в одномандатних виборчих округах щодо 24 704 (82,94%) виборчих дільниць. Інтенсивність цього процесу відображено на відповідних графіках.

Під час встановлення підсумків голосування 20 (10,05%) окружними виборчими комісіями було складено протокол окружної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу з поміткою «Уточнений» та 53 (26,63%) окружними виборчими комісіями – протокол окружної виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі з поміткою «Уточнений».

Дільничними виборчими комісіями було складено 3 342 (11,18%) протоколи дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатних виборчих округів з поміткою «Уточнений» та 4 497 (15,09%) таких протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців в одномандатних виборчих округах. Окружними виборчими комісіями було складено 105 протоколів про повторний підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатних виборчих округів та 189 таких протоколів у одномандатних виборчих округах, що відображено на графіку.

Відповідно до частини першої статті 98 Закону України «Про вибори народних депутатів України» Центральна виборча комісія на своєму засіданні 3 серпня 2019 року (тобто на тринадцятий день з дня голосування) на підставі протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу, у тому числі з поміткою «Уточнений» та протоколу Центральної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах закордонного виборчого округу, встановила результати позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року у загальнодержавному багатомандатному виборчому

Інтенсивність надходження повідомлень з відомостями протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці

■ у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу
 ■ в одномандатному виборчому окрузі

окрузі, про що склала відповідний протокол.

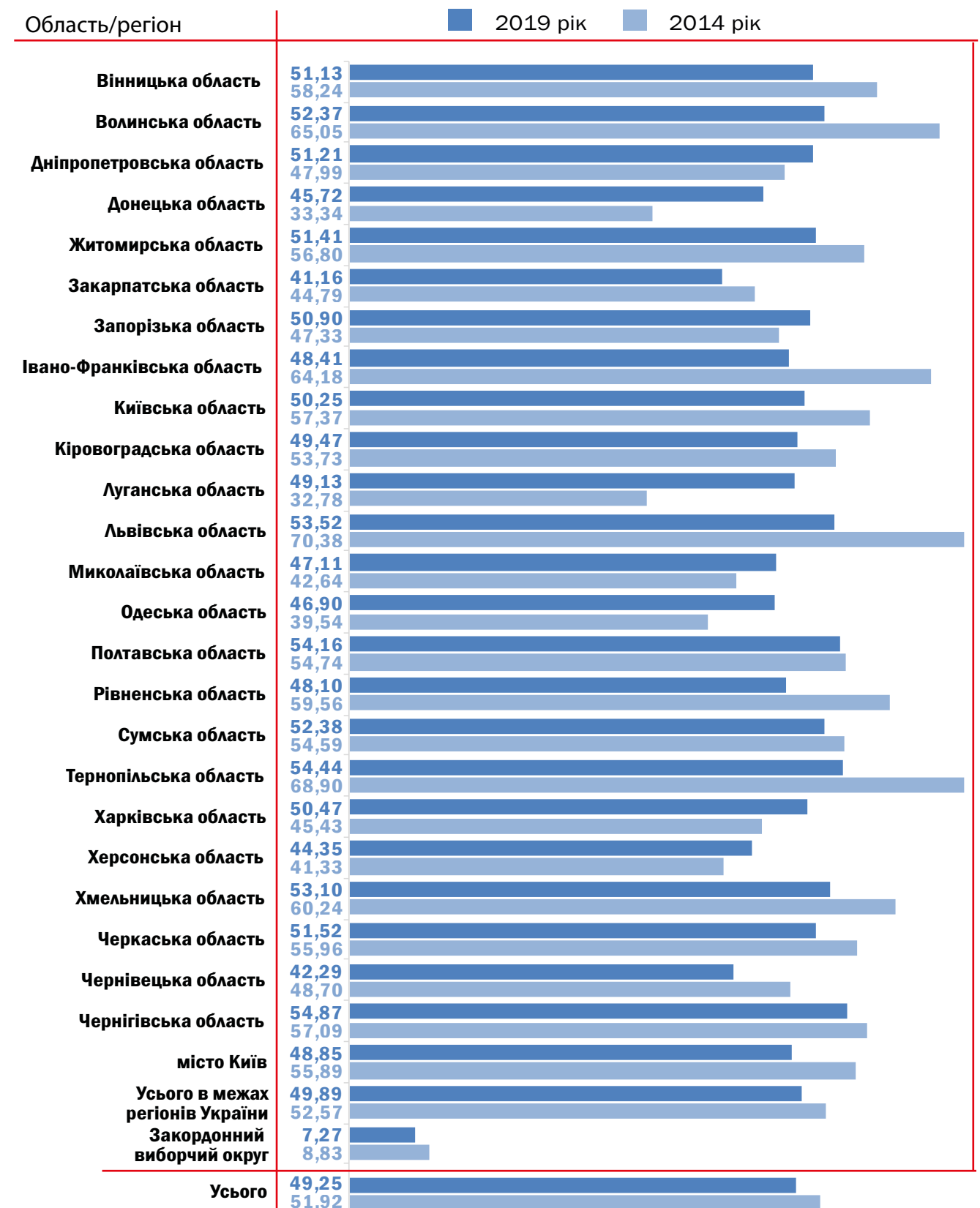
Особливістю цієї виборчої кампанії стало здійснення Центральною виборчою комісією відповідно до пункту 21 частини 2 статті 30 Закону повноважень окружної виборчої комісії щодо повторного підрахунку голосів виборців на 14 виборчих дільницях (№ 140760, 140762, 140766, 140767, 140769, 140771, 140773, 140774, 140775, 140756, 140782, 140784, 140787, 141065) одномандатного виборчого округу № 50 та встановлення підсумків голосування в одномандатному виборчому окрузі № 50, а також ОВО № 210 внаслідок бездіяльності відповідної окружної виборчої комісії.

Згідно з частиною першою статті 99 Закону Центральна виборча комісія на своєму засіданні на підставі протоколів окружних виборчих комісій про підсумки го-

лосування в одномандатних округах, у тому числі з поміткою «Уточнений» у встановлений Законом строк (не пізніше як на п'ятнадцятий день з дня голосування) встановила результати виборів депутатів у 198 одномандатних округах, про що склала відповідні протоколи.

Протокол Центральної виборчої комісії про результати виборів народних депутатів України у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, протокол Центральної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах закордонного виборчого округу з виборів народних депутатів України та протоколи Центральної виборчої комісії про результати виборів народних депутатів України в одномандатних виборчих округах оприлюднено на офіційному веб-сайті Комісії.

Порівняння активності виборців на позачергових виборах народних депутатів України у 2019 та 2014 роках (у відсотках)

10 ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПОРІВ З ПИТАНЬ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Відповідно до Указу Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» позачергові вибори народних депутатів України відбулися 21 липня 2019 року.

Як уже неодноразово наголошувалось, ефективна реалізація конституційних прав громадян на участь в управлінні державними справами, а також права обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування неможлива без забезпечення реальної можливості здійснити оскарження тих чи інших рішень, дій або бездіяльності суб'єктів та інших учасників відповідного виборчого процесу.

Під час виборчого процесу, в тому числі виборів народних депутатів України, таке оскарження може бути здійснено в порядку, встановленому законом про відповідні вибори шляхом подання скарги, а також у судовому порядку шляхом подання позовної заяви.

Так, з метою реалізації права на оскарження, передбаченого Законом України «Про вибори народних депутатів України», до Центральної виборчої комісії впродовж виборчого процесу позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року – з 24 травня 2019 року до 22 серпня 2019 року включно було подано 370 скарг, з яких 9 – відкликано суб'єктами звернення зі скаргами, 276 – повернуто суб'єктам звернення зі скаргами членами Центральної виборчої комісії у зв'язку з порушенням вимог щодо форми та змісту таких скарг з наданням роз'яснень, 85 – розглянуто на засіданні Комісії.

Суб'єктами звернення зі скаргами здебільшого були виборці, довірені особи кандидатів у народні депутати України, офіційні спостерігачі, політичні партії та члени виборчих комісій.

Разом із тим, характерною ознакою виборчої кампанії з позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року, як і інших виборчих кампаній з виборів народних депутатів України, стала значна кількість позовів на рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії, поданих суб'єктами виборчого процесу.

Так, під час організації підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року на розгляді в судах адміністративної юрисдикції перебувало понад 200 справ, відповідачем в яких було визначено Центральну виборчу комі-

сію. Більш як у половині з цих справ прийнято судові рішення про відмову в задоволенні позовних вимог, у 52 із них позовні вимоги задоволено. В інших справах прийнято рішення про залишення позовних заяв без розгляду або їх повернення позивачам, закриття провадження у справі.

Зокрема, як і під час минулих виборів народних депутатів України, значна кількість судових спорів стосувалась ухвалених Центральною виборчою комісією рішень про відмову в реєстрації кандидатів у народні депутати України з визначеної пунктом 2 частини першої статті 60 Закону України «Про вибори народних депутатів України» підстави – відсутності визначених цим Законом документів для реєстрації кандидатів.

У ході розгляду виборчих справ судами висловлювались правові висновки та позиції щодо застосування законодавства України про вибори народних депутатів України, наводилось їх правове обґрунтування, які беззаперечно мають вагомий значення для забезпечення однакового підходу у застосуванні виборчого законодавства України та правильного розуміння тих чи інших правових норм.

Так, Верховним Судом у постановях від 18 червня 2019 року у справі № 855/150/19 та від 26 червня 2019 року у справі № 855/154/19 про визнання протиправними постанов Комісії про відмову в реєстрації позивачів кандидатами у народні депутати України на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, прийнятих Комісією з підстав відсутності документів, визначених статтею 55 Закону України «Про вибори народних депутатів України», зроблено висновок: «...якщо у документі пропущена буква або слово, використано невдалий чи неточний термін, словосполучення, або нетотожне речення, це не є перешкодою для розуміння змісту викладених даних, але викладена інформація спрямована на виконання норми законодавства, тоді це вважається помилкою, що підлягає виправленню або уточненню. Якщо ж документ оформлено не належним чином, тобто у ньому містяться не всі необхідні та важливі дані, що за Законом повинні бути вказані, або відсутні підпис, печатка та інші необхідні реквізити, тоді слід вважати, що документ відсутній».

Також Верховний Суд у своїх постановях (наприклад, у справах № 855/171/19, 855/176/19, 855/183/19, 855/198/19) встановлює, що «...під неподаннями документів для цілей застосування пункту 2

частини другої статті 60 Закону України «Про вибори народних депутатів України», якою визначені підстави для відмови в реєстрації кандидата в депутати, слід розуміти виключно фізичну відсутність будь-якого з документів, передбаченого у частині другій статті 55 цього ж Закону».

Вирішуючи спірне питання про те, чи можуть вважатися грошовою заставою кандидата у народні депутати України відповідно до статті 56 Закону України «Про вибори народних депутатів України» грошові кошти, сплачені не кандидатом, а замість нього третіми особами, Верховний Суд у постанові від 29 червня 2019 року у справі № 855/167/19 зазначив, що «...платником у документі про внесення грошової застави має бути зазначена саме особа, яка подає документи до ЦВК для реєстрації як кандидат у народні депутати України, оскільки частиною другою статті 56 Закону передбачає, що саме кандидат у депутати вносить грошову заставу».

Під час розгляду такої справи, досліджуючи сутність грошової застави у виборчому процесі, Верховний Суд звертається до Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2002 року № 2-рп/2002 (справа про виборчу заставу), в якому зазначається, що «...виборчий ценз і грошова (виборча) застава мають різну правову природу. Грошова застава використовується у світовій практиці не як майновий ценз, а як одна з умов реєстрації кандидатів для участі у виборах».

Виборчий ценз є кваліфікаційною умовою щодо наявності виборчого права, а виборча застава – лише умовою реєстрації кандидата у депутати. Майновий виборчий ценз безпосередньо пов'язаний із майновим станом особи, тобто характеризується сукупністю рухомого та нерухомого майна, певним рівнем річного доходу громадянина, які визначають його як власника. Метою грошової (виборчої) застави є обмеження чи усунення зловживання громадянином виборчим правом, передусім за рахунок платників податків. Із системного тлумачення положень Закону випливає, що грошова застава застосовується з метою забезпечення відповідального ставлення громадян як імовірних кандидатів у депутати до їх участі у виборах, сприяє прийняттю виважених рішень кандидатом у депутати, якого висунуто в одномандатному окрузі, та кандидатами у депутати, включеними до виборчих списків у багатомандатних округах, щодо реалізації їх пасивного виборчого права, а також упереджує можливі невиправдані витрати з державних фондів. До того ж відповідно до частини п'ятої статті 43 Закону грошова застава повертається партіям (блокам), які взяли участь у розподілі депутатських мандатів, та депутатам, обраним в одномандатних округах».

У постановях Верховного Суду від 25 червня 2019 року у справі №855/152/19 та від 30 червня 2019 року у справі № 855/170/19 сформовано висновок, що «...пасивне виборче право у виборах народних депутатів України не є абсолютним та реалізується за умови дотримання виборчих цензів, зокрема осілості».

Ценз осілості спрямований на те, щоб депутатами Верховної Ради України обиралися особи, які достат-

ньо глибоко знають і розуміють економічні, політичні, соціальні й інші проблеми державного та суспільного розвитку України і відповідно до цього можуть більш компетентно виконувати свої обов'язки».

У вказаних справах Верховний Суд констатував, що «...обов'язок підтвердити відповідність кандидата в народні депутати вимогам, установленим статтею 76 Конституції України та статтею 9 Закону, покладається на особу, яка звернулася із заявою про реєстрацію кандидата у народні депутати України».

Оскільки дотримання цензу осілості є умовою реалізації права бути обраним, подані особою документи для реєстрації кандидатом у народні депутати повинні містити докази, що підтверджують тривалість та мету перебування такої особи за межами України».

Разом із тим, у рішенні Шостого апеляційного адміністративного суду від 30 червня 2019 року у справі № 855/215/19, підтвердженому постановою Верховного Суду від 4 липня 2019 року, вказано, що «Законом не покладено на Комісію обов'язку інформувати особу, яка подає документи для реєстрації її кандидатом у народні депутати України, про невідповідність документів вимогам чинного законодавства, а також вимагати від кандидата подання додаткових документів, що підтверджують певні обставини, зокрема підстави перебування особи за межами України».

Під час розгляду справи № 855/268/19 Верховний Суд у постанові від 14 липня 2019 року дійшов висновку, що «Комісія, приймаючи рішення, повинна дотримуватися балансу між правами виборців та правами особи, яка бажає скористатися пасивним виборчим правом».

Поряд із цим, відповідність цензу осілості кандидата у депутати є тією інформацією, яка в розумінні статті 63 Закону необхідна виборцям для забезпечення можливості доступу до різнобічної, об'єктивної та неупередженої інформації, потрібної для здійснення усвідомленого, поінформованого, вільного вибору.

Крім цього, чинним законодавством не наділено ЦВК повноваженнями перевіряти отриману від правоохоронних органів інформацію чи встановлювати правомірність дій правоохоронних органів щодо дотримання законодавства при збиранні, виготовленні та поширенні інформації. Аналогічна правова позиція викладена в постанові Верховного Суду від 11 липня 2019 року у справі №855/252/19».

Слід звернути увагу, що Верховний Суд у постанові від 4 липня 2019 року у справі № 855/224/19 дійшов висновку, що «...та обставина, що позивач через конфлікт політичних поглядів був змушений залишити Україну та просити в іншій країні міжнародного захисту з економічних мотивів, не може визнаватися поважною підставою його виїзду за кордон та не є пом'якшуючою обставиною, оскільки свідчить про наявність у нього конфлікту саме з державою. Вказана обставина сама по собі вже свідчить про неможливість реєстрації такої особи кандидатом та визначена в Законі як підстава для скасування такої реєстрації».

У постанові Верховного Суду від 8 липня 2019

року, якою частково скасовано рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від 4 липня 2019 року у справі № 855/244/19 про визнання протиправною та скасування постанови Комісії від 30 червня 2019 року № 1383 «Про внесення змін до постанови Центральної виборчої комісії від 26 червня 2019 року № 1345», досліджуючи питання правомірності непроведення процедури жеребкування щодо розміщення назв політичних партій у виборчому бюлетені у зв'язку з прийняттям на виконання рішень суду постанови про реєстрацію кандидатів у народні депутати України, включених до виборчого списку політичної партії, поза визначеними Законом України «Про вибори народних депутатів України» строками встановив, що «...виборчий процес є незворотнім та безперервним, усі виборчі процедури жорстко взаємопов'язані та здійснюються в чіткій послідовності та регламентовані строки, які не підлягають поновленню».

При цьому Конституційний Суд України у Рішенні від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009 вказав, що строки проведення виборів є важливим інститутом гарантії реалізації виборчих прав громадян.

Тобто, виборчому процесу притаманний темпоральний аспект, сутність якого полягає у тому, що цілеспрямована діяльність суб'єктів виборчого процесу неминує розгортається у часі.

У період виборів часові параметри (строки) здійснення тих чи інших виборчих дій впливають на реалізацію виборчих прав та законних інтересів суб'єктів виборчого процесу.

Темпоральний вимір виборчого процесу порівняно з іншими юридичними процесами особливо важливий у зв'язку з винятковою роллю виборів як форми

здійснення волевиявлення народу, адже проміжок часу, в межах якого відбувається виборчий процес, характеризується специфічним станом суспільства і держави.

Виборчий процес не може тривати безмежно, отже, повинен закінчуватися у певний нормативно встановлений момент часу.

Таким чином, з огляду на викладене, Центральна виборча комісія при прийнятті оскаржуваної постанови зважила очікувані ризики та керувалася принципами «справедливого балансу» між інтересами усіх політичних партій – суб'єктів виборчого процесу, рівності та вільних виборів, а тому її оскаржуване по справі рішення мало очевидну легітимну мету – забезпечити реалізацію прав політичної партії «Рух Нових Сил Михайла Саакашвілі», не порушуючи прав інших суб'єктів виборчого процесу та чинного законодавства України.

Отже, з аналізу наведеного вище Верховним Судом не встановлено свавільності в діях ЦВК під час прийняття оспорюваного рішення. Натомість, це рішення було збалансованим та пропорційним з урахуванням інтересів усіх суб'єктів виборчого процесу».

Згідно з Постановою Великої Палати Верховного Суду від 13 серпня 2019 року, ухваленою за результатами перегляду рішення Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 9 серпня 2019 року та якою вказане рішення суду першої інстанції залишено без змін, у справі № 9901/423/19 встановлено, що «...саме лише невчинення суб'єктом владних повноважень обов'язкової дії у передбачений Законом України «Про вибори народних депутатів України» строк не може бути єдиною і безумовною підставою для констатації факту допущення таким суб'єктом протиправної бездіяльності. З метою належного встановлення цих

обставин підлягають з'ясуванню конкретні причини, умови та обставини, через які дії, що підлягали обов'язковому виконанню відповідно до закону, фактично не були виконані чи були виконані з порушенням строків».

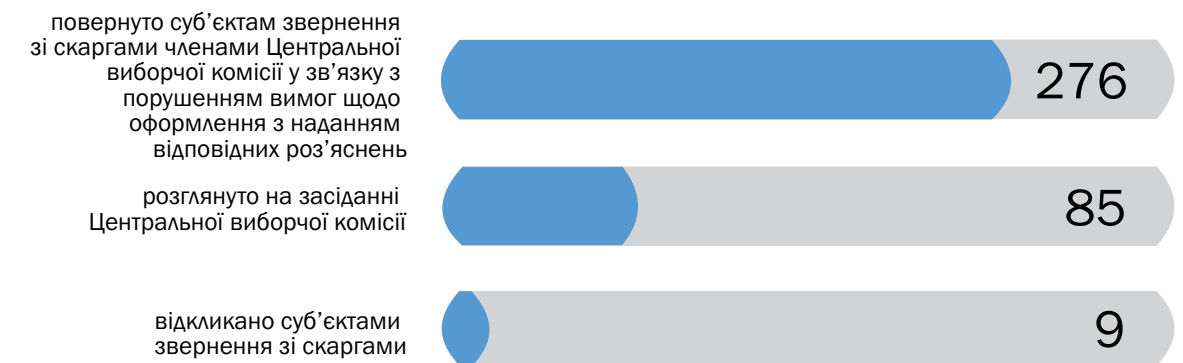
Під час розгляду справ № 855/337/19 та 855/342/19 Верховний Суд, виходячи з аналізу положень виборчого законодавства, доходить висновку, що «...грубим порушенням законодавства України про вибори слід вважати відверте, умисне вчинення членом комісії дій або бездіяльності, які межують або становлять собою склад адміністративного чи кримінального правопорушення».

Досліджуючи питання права виборця на оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій до суду, Верховний Суд у постанові від 12 липня 2019 року у справі № 855/265/19 про визнання протиправною та скасування постанови Комісії від 3 липня 2019 року № 1446 «Про скасування

реєстрації кандидата в народні депутати України Шарія А.А., включеного до виборчого списку ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ПАРТІЯ ШАРІЯ» у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року» звернув увагу на те, що «...судовому захисту підлягає лише порушене право особи, а тому, звертаючись до суду з позовом щодо оскарження, позивач повинен довести факт порушення Комісією безпосередньо його виборчого права або інтересу щодо участі у виборчому процесі, як того вимагає частина друга статті 273 КАС України. При цьому таке порушення має бути реальним, стосуватися (зачіпати) індивідуально виражених прав чи інтересів особи, яка стверджує про їх порушення».

У період з 24 травня до 22 серпня 2019 року включно до Центральної виборчої комісії надійшло 370 скарг.

Кількість та стан розгляду скарг, які надійшли до ЦВК

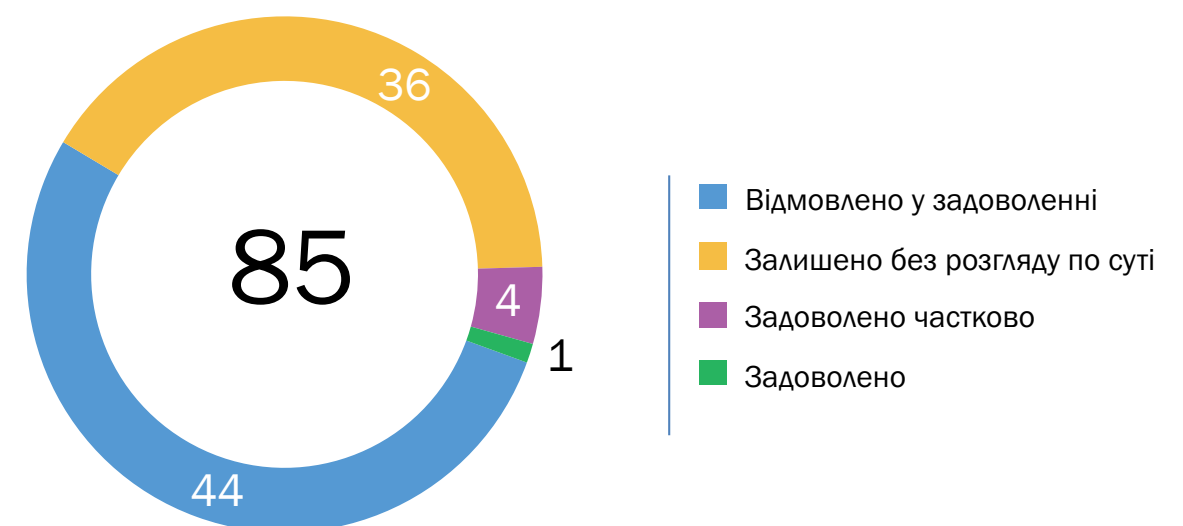
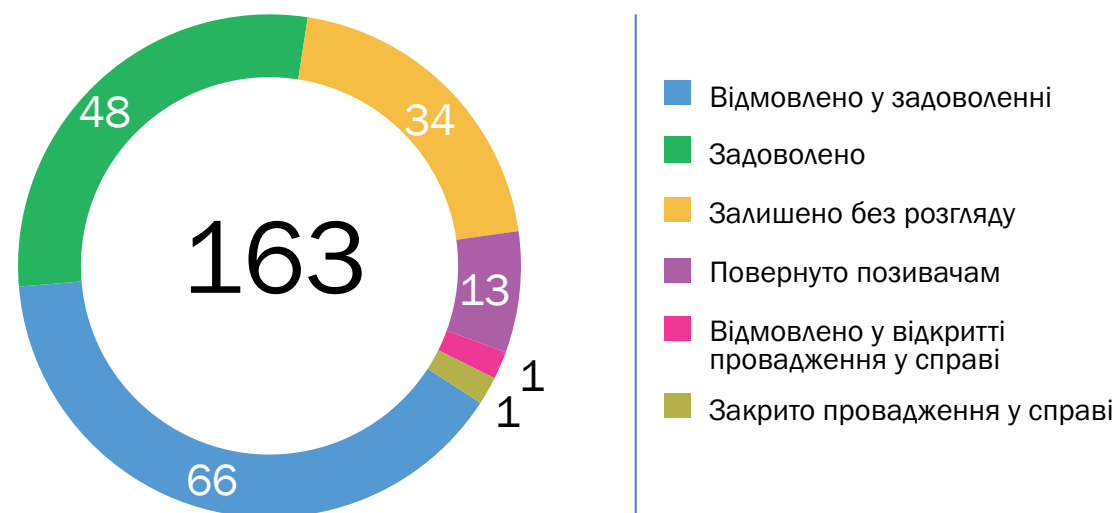
Прийнято 73 постанову, в яких розглянуто 85 скарг. З них :

- задоволено - 1;
- задоволено частково - 4;
- залишено без розгляду по суті - 36;
- відмовлено у задоволенні - 44.

Із них матеріали надіслані до Національної поліції України – 19 скарг.

Суб'єктами звернення зі скаргами здебільшого були виборці, виборчі права яких були порушені, довірені особи кандидатів у народні депутати України, офіційні спостерігачі, політичні партії та члени виборчих комісій.

Кількість та стан розгляду в судах справ, відповідачем в яких визначено Центральну виборчу комісію, що стосуються підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року

11 | ВІДКРИТІСТЬ ТА ПУБЛІЧНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

У ході підготовки та проведення позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року Центральна виборча комісія у своїй діяльності неухильно дотримувалася принципів відкритості та публічності, задекларованих статтею 4 Закону України «Про Центральну виборчу комісію».

Цьому насамперед сприяло проведення низки брифінгів та пресконференцій, в яких брали участь Голова, заступники Голови, секретар та члени Комісії. Загалом було проведено 10 таких заходів. Водночас усі вони упродовж виборчого процесу взяли участь у більш як 30 телевізійних, виступаючи з коментарями та роз'ясненнями щодо порядку виборчих процедур та особливостей застосування виборчого законодавства. Окрім того, відбувся спільний брифінг Голови Центральної виборчої комісії та директора ДП «Поліграфічний комбінат «Україна» по виготовленню цінних паперів», після якого журналістам продемонстрували процес друкування виборчих бюлетенів для голосування на позачергових виборах народних депутатів України.

На офіційному сайті ЦВК функціонує розділ «Громадянам України», завдяки якому виборці мають можливість онлайн дізнаватися інформацію, пов'язану передусім з виборчими процедурами у формі «запитання – відповіді».

Громадянам України

Кабінет виборця

Як голосувати внутрішньо переміщеним особам і виборцям, виборча адреса яких відноситься до тимчасово окупованої території України

Як проголосувати не за зареєстрованим місцем проживання

Де можна ознайомитися з переліком виборчих дільниць

Хто має можливість проголосувати на виборах Президента України

Схема доступу до приміщень ЦВК для людей з інвалідністю

У розділі «Актуальна інформація» розміщувалися важливі відомості та роз'яснення для різних суб'єктів виборчого процесу. Зокрема, кандидатам у народні депутати України, які балотувалися в одномандатних виборчих округах, надавалася інформація щодо відкриття рахунків виборчих фондів; членам окружних та дільничних виборчих комісій – щодо проведення різних виборчих процедур; визнаним обраними народними депутатами України – щодо подання документів для офіційної реєстрації тощо.

Актуальна інформація

14.08.2019

До уваги ОВК! Повідомляємо реквізити для повернення дебіторської заборгованості, утвореної окружними виборчими комісіями з виборів народних депутатів України під час проведення розрахунків з Пенсійним фондом України

01.08.2019

До уваги осіб, обраних народними депутатами України

22.07.2019

Позачергові вибори народних депутатів України 21 липня 2019 року: основні виборчі процедури, які здійснюють ОВК та ДВК після завершення голосування

28.05.2019

Вибори Президента України 31 березня 2019 року. Аналітичний звіт

The election of the President of Ukraine on march 31, 2019. Executive Summary

Підтвердження зростання популярності сайту ЦВК стали дані, наведені в липні 2019 року маркетинговою компанією Kantar TNS CMeter (Україна), відповідно до яких офіційний портал cvk.gov.ua не тільки значно наростив охоплення користувачів сайту за час виборчої кампанії, а й перемістився з 263 на 40 місце рейтингу, оприлюдненого цією міжнародною організацією.

Зворотний зв'язок Комісії із суспільством також забезпечували відповіді на численні інформаційні за-

пити. Загалом за період виборчого процесу до Комісії надійшло понад 180 інформаційних запитів. Окрім того, ЦВК отримала понад 60 запитів від засобів масової інформації. Жоден із них не залишився без відповіді.

Протягом усього виборчого процесу на офіційному сайті Комісії оприлюднювалась детальна інформація щодо тимчасової зміни місця голосування без зміни виборчої адреси. Дані оновлювались щодоби. Громадянське суспільство мало можливість спостерігати динаміку змін кількості виборців, які скористались механізмом зміни місця голосування, практично в онлайн-режимі в розрізі кожного регіону та загалом по Україні (детально – в розділі «Списки виборців»).

Також слід звернути увагу, що під час виборчого процесу Центральною виборчою комісією були вперше запропоновані електронні сервіси, розміщені на сайті ДРВ. За їх допомогою виборці мали можливість перевірити включення відомостей про себе до бази даних Державного реєстру виборців та отримати детальну інформацію про місцезнаходження своєї виборчої дільниці для голосування.

Загалом до ДРВ надійшло більш як 150 тисяч запитів щодо перевірки інформації про виборця.

Послугами електронного сервісу «Зворотний зв'язок» скористалися понад 700 громадян і отримали більш ніж 800 вичерпних відповідей на запитання, які їх цікавили в ході виборчого процесу. Це наблизило Центральну виборчу комісію до виборців і суттєво зменшило час на отримання відповідей.

Сервіс «Відкриті дані» містить низку наборів даних, які, без сумніву, використовувались ІТ-командами штабів, офіційних спостерігачів, громадських організацій. Представлена у вигляді відкритих даних інформація стала основою для створення нових стартапів та електронних сервісів.

Не менш важливим напрямом забезпечення відкритості та публічності ЦВК під час виборчого процесу були зустрічі керівництва та членів Комісії з представниками міжнародних і громадських організацій, які здійснювали спостереження за позачерговими виборами народних депутатів України.

Крім того, Комісія організувала розширену нараду з уповноваженими представниками політичних партій у ЦВК з правом дорадчого голосу щодо обговорення питання черговості розміщення політичних партій, включених до виборчого бюлетеня в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі.

Окремим актуальним напрямом роботи в сфері публічності та відкритості діяльності ЦВК було оперативне реагування на фейки та спроби дезінформації суспільства щодо рішень Комісії та організації виборчого процесу загалом, а іноді й відвертого інформаційного тиску на членів ЦВК.

Задля ефективної боротьби з цими негативними явищами була вдосконалена технологія максимально широкого, практично цілодобового, моніторингу інформаційного простору, в результаті чого було напрацьовано алгоритм ретельної перевірки відповідних ресурсів і пошук джерел неправдивої інформації з подальшим швидким реагуванням. Залежно від конкретної ситуації це були текстові

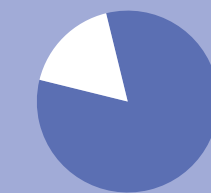
спростування та роз'яснення на офіційному сайті ЦВК і сторінці Комісії у мережі Facebook. Як, наприклад, після заяви Національної спілки журналістів України щодо того, що ЦВК нібито не передбачила у кошторисах окружних виборчих комісій видатки на оприлюднення в регіональних друкованих ЗМІ інформації, пов'язаної з виборами.

Протягом виборчого процесу Голова, заступники, секретар Комісії, а також окремі члени Комісії (за напругами, визначеними їхніми обов'язками) давали численні інтерв'ю та коментарі як вітчизняним, так і зарубіжним засобам масової інформації.

Інформаційні повідомлення за підсумками кожного засідання Комісії, про інші актуальні та резонансні події, пов'язані з виборчим процесом, оперативно розміщувалися на офіційному сайті ЦВК, сторінці Комісії у Facebook та поширювалися в засобах масової інформації. Загалом за період виборчої кампанії з позачергових виборів народних депутатів України тривалістю 60 днів було підготовлено та оприлюднено близько 140 повідомлень і пресрелізів.

На позачергових виборах народних депутатів України Комісією було акредитовано на постійній основі 716 представників ЗМІ від 67 вітчизняних ЗМІ та 150 представників – від 39 зарубіжних ЗМІ 16 країн світу.

Загальна кількість акредитованих представників вітчизняних та зарубіжних засобів масової інформації при ЦВК

150 – від іноземних держав
716 – від міжнародних організацій

39 – зарубіжних ЗМІ з 16 країн світу
67 – вітчизняних ЗМІ

Відтак завдяки визначеному попередньо комплексу заходів ЦВК вдалося у досить стислі терміни виборчого процесу з позачергових виборів народних депутатів України вчергове довести, що вона абсолютно відкрита для всіх без винятку засобів масової інформації, готова до партнерства з максимально можливою кількістю громадських організацій, які опікуються виборами, українським суспільством загалом, а також численними профільними міжнародними інституціями. А в перспективі Комісія планує створити та запровадити нову комунікаційну стратегію, яка сприятиме прозорості та відкритості під час організації та проведення загальнонаціональних виборчих кампаній.

Зустріч членів Центральної виборчої комісії з Головою Виборчої Комісії Великої Британії сером Джоном Холлсом та представниками IFES. 11 червня 2019 року

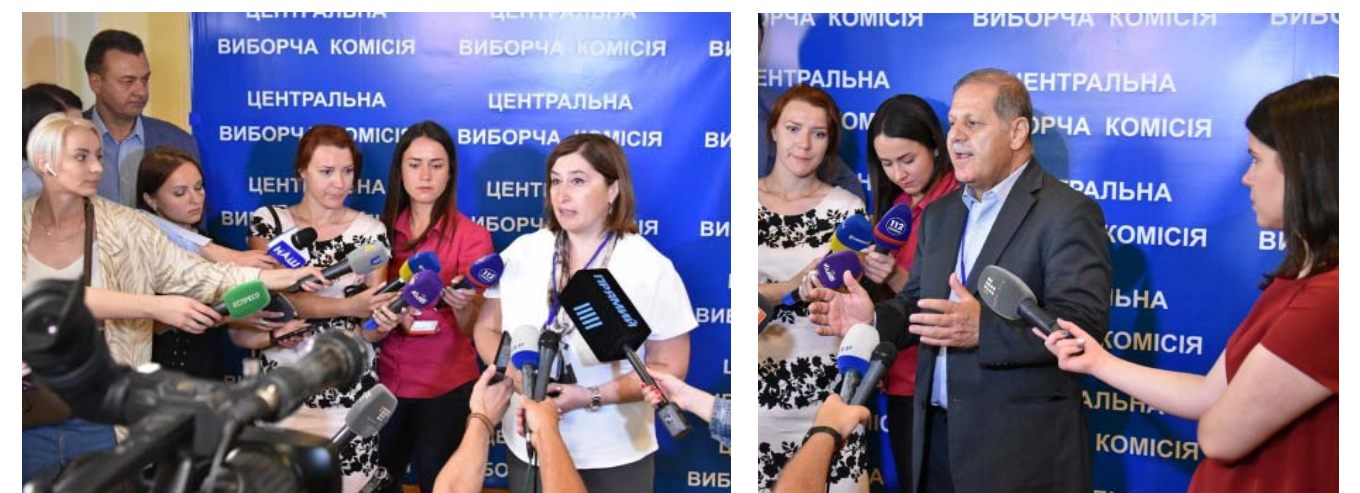
Пресконференція іноземних спостерігачів про вибори народних депутатів України. 22 липня 2019 року, Київ

Оголошення результатів позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі. 3 серпня 2019 року, Центральна виборча комісія

Брифінг Голови, заступника Голови та секретаря Центральної виборчої комісії. 22 липня 2019 року

Українським журналістам дали інтерв'ю Голова Центральної виборчої комісії Грузії Тамар Жванія та віцепрезидент Незалежної виборчої комісії Йорданського Хашімітського Королівства Зухейр Абу Фарес. 22 липня 2019 року

Навчальний семінар-нарада голів та заступників голів окружних виборчих комісій. 12 червня 2019 року, Центральна виборча комісія

Повторний підрахунок голосів виборців членами Центральної виборчої комісії на 14 виборчих дільницях одномандатного виборчого округу № 50. 4 серпня 2019 року, Центральна виборча комісія

Отримання посвідчень та нагрудних знаків новообраними народними депутатами України. 29 серпня 2019 року, Верховна Рада України